

Kirken *i* dag

TEMA | Kirken i byen

Kimer i klokker – mennesker i byen Se side 6

Tør vi være kirke i byen? Se side 14

TEMA | Kirken i byen

Indhold

- 3 **Enhver kirke i byen er hele byens kirke**
af Henrik Bundgaard Nielsen
- 4 **Byen er en social organisme, som udfordres af økonomien**
Interview med Jan Gehl af Kåre Gade
- 6 **Kimer i klokker – mennesker i byen**
af Henrik Reeh
- 8 **Kirke i nærheden**
af Poul Henning Bartholin
- 10 **Kirkens funktion i et moderne samfund**
af Birger Nygaard
- 12 **Hvad forventer folk af kirken – på landet og i byen?**
af Kirsten Donskov Felter
- 14 **Tør vi være kirke i byen?**
af Esben Thusgård
- 16 **Kirke – indtag dit byrum!**
af Anna Mette Exner
- 18 **Drømmen om et mødested**
af Niels Hviid
- 19 **Kirken i byen?**
af Kenneth Skytte
- 20 **Kommunikation i mellemrummet**
af Jens Berthelsen
- 21 **Bellahøj-Utterslev – Kirke med fokus på det søgende menneske**
af Peter Møller Jensen
- 22 **Skt. Lukas – et bysogn i det indre Aarhus**
af Vibeke Houmøller
- 23 **Som en blomst med et tomt blad – om forstadssognet Skalborg i Aalborg**
af Heine Lokjær Hansen
- 24 **”En del af paletten”**
af Grethe Wigh-Poulsen
- 25 **Jul i fællesskab i Vejle**
- 26 **Én kirke med mange kulører**
af Sabine Kleinbeck
- 28 **Åndelig madpakke efterspørges!**
af Jette Dahl
- 29 **Kirke midt i mobilitet og mangfoldighed**
af Sunniva Gylver
- 31 **Nyt fra Kirkefondet**

Nr. 4 | December 2016

15. årgang

ISSN 1601-8230

Udgiver: Kirkefondet, Peter Bangs Vej 1,
2000 Frederiksberg
Tlf. 33 73 00 33
E-mail: kirkefondet@kirkefondet.dk
www.kirkefondet.dk

Formand: Erik Møllerup
Generalsekretær: Henrik Bundgaard Nielsen

Kirken i dag redigeres af:
Charlotte Lydholm

Temagrupper bag nr. 4 | 2016:

Esben Thusgaard, Sabine Kleinbeck,
Heine Lokjær Hansen, Maria Mienert,
Dorte Kappelgaard og Charlotte Lydholm

Layout og produktion:

Jørn Thomsen Elbo A/S, Kolding

Årsabonnement for 2016: Kr. 240,-

Enkeltnumre: Kr. 70,-
Abonnement kan bestilles ved
henvendelse til Kirkefondet

Forsidebillede:

Domkirken i Århus.
Foto: Henrik Bundgaard Nielsen

Henrik Bundgaard Nielsen

generalsekretær i Kirkefondet

Enhver kirke i byen er hele byens kirke!

Har vi brug for en ny forståelse af vores måde at kirke på – især i byen? Har vi brug for en ny reformation? Har vi brug for en form for vækkelse? Det er spørgsmål, der rejser sig, når man læser de mange spændende artikler i dette nr. af "Kirken i dag".

Reformation og vækkelse

Birger Nygaard tager os i sin artikel om kirkens funktion i et moderne samfund med til Kina – til et af de steder i verden, hvor kirkerne er i voldsom vækst – også i storbyerne. Han fortæller bl.a. om advokaten mr. Chen fra Guangzhou, som søgte kirken fordi han der så mennesker med en åndskraft, som kunne styrke ham i kampen for et retfærdigt samfund i Kina. Én mand blev grebet af den kristne tro – og som Birger Nygaard skriver: "Nu samler han ugentligt 19 andre advokater på sit kontor, hvor de sammen læser Bibelen og taler om, hvordan de kan virke for Bibelens forståelse af retfærdighed i deres advokatpraksis og kamp for retfærdighed."

Da jeg læste det, kom jeg til at tænke på den unge George Williams, der ligesom mange andre unge engelske mænd i begyndelsen af 1840'erne

Kirken skal søge folket. Kirken kan ikke bare sidde og vente på, at folket søger hen til kirken.

rejste til London for at gøre lykken der i forbindelse med den tiltagende industrialisering. George, som blev ansat i en herretøjsforretning, begyndte i 1844 at samle andre unge mænd ansat i tøjforretningerne til bibellæsning og bøn. Han så, hvordan mange af dem var blevet rodløse efter at være flyttet fra landområderne ind til byen. De

havde ikke noget netværk, og den sociale nød var voldsom i storbyen. Det var den spæde start til det, som siden blev den verdensomspændende kristne organisation KFUM.

Det er store ord at tale om reformation eller vækkelse for kirken i byen. Men der er store udfordringer, og meget tyder på, at vi ikke bare kan fortsætte i samme spor som hidtil. Forandringer må til. Måske er det ikke den sociale nød eller mangel på retfærdighed, som er den største udfordring for kirken i Danmarks større byer. I hvert fald er flere af skribenterne i dette blad enige om, at det bl.a. er behovet for vejledning og åndelig rådgivning og for eksistentielle samtaler, som presser sig mest på i dagens Danmark.

Mødesteder

Et svar på dette behov blandt byens indbyggere kan være, at kirken be-

stræber sig på at møde byens borgere med og i åndehuller og mødesteder. Det er den måde, kirken skal være nærværende og til stede overalt i byen.

Det er ved at skabe "mødesteder, hvor der kan samtales om det, der angår os dybest", som Esben Thusgaard, provst i Århus, udtrykker det. Og det er ikke sikkert, at de mødesteder skal være i kirkens egne rum. Der er også brug for, at folkekirken rykker ud og er "til stede i gadebilledet og i menneskers hverdagsliv", som den kendte by-

Billede fra Jan Gehls bog "Det nye byliv".
Gehlpeople.com

plansarkitekt Jan Gehl udtrykker det. Kirken skal søge folket. Kirken kan ikke bare sidde og vente på, at folket søger hen til kirken.

Uden grænser

For at løse den opgave kan det være nødvendigt at se ud over de snævre sognegrænser. Der er brug for samarbejde, og folkekirken må respektere og indrette sig efter, at bymennesket i langt højere grad søger mod kirkelige såvel som ikke-kirkelige arrangementer, aktiviteter m.m., uanset hvor de udbydes i byen.

Denne "grænseløshed" og åbenhed bør også slå igennem i kirkens bygninger i byen, således at der kan opstå et samliv mellem kirkeliv og byliv. Det bliver derfor spændende at se, hvordan det nye kirkebyggeri i Sydhavn i København vil løse den udfordring. ■

Kåre Gade

journalist og klumme- og kulturskribent
på Kristeligt Dagblad

BYEN er en social organisme, som udfordres af økonomien

“Vi kan ikke undvære byer som kulturelle mødesteder. Vi skal have steder, hvor vi kan samles og fejre store, fælles begivenheder,” siger Jan Gehl, Danmarks verdenskendte byrumsarkitekt.

“Du skal lige se et billede fra Prag i sidste uge,” siger Jan Gehl og drejer sin MacBook mod mig.

Vi sidder ved et mødebord på den unge og hippe tegnestue, som bærer hans navn, men hvor han i dag – 80 år gammel – har overladt ledelsen til yngre kræfter. På billedet står Jan Gehl på en scene og taler for en fyldt sal.

“Det var i kirken, hvor Jan Huus prædikede, men som nu bruges af universitetet. Der var over 1.000 mennesker. Det har jeg ikke oplevet siden Sofia i Bulgarien,” siger han.

Jeg spørger, hvornår han var i Sofia. Han tænker sig om. “Det må have været i forrige uge,” siger han – og smiler af sin egen joke.

Jan Gehl er en af de mest feterede danske arkitekter i udlandet, men det er ikke husene, der har hans interesse. Det er “Livet mellem husene” – som titlen lyder på den bog, han skrev i 1971, og som i dag er oversat til alverdens sprog. Jan Gehl er byrumsarkitekt og har profetstatus blandt alle, der interesserer sig for byplanlægning. Han er på fornavn med borgmestre fra verdens største byer, og rejser stadig kloden rundt som konsulent og fortæller om, hvordan man gør trafikplagede byer “liveable” – dvs. behagelige at opholde sig i for fodgængere og cyklister.

“Det koster ikke ret meget at være flink ved mennesker,” lyder en af hans

soundbites. Jan Gehl er optaget af byen som social organisme – som ramme om menneskelige relationer. Hans yndlingsaversion er den effektiviseringsbejstrede modernisme, som dominerede efterkrigstidens arkitektur og byplanlægning, og som – trods idealistiske intentioner om det modsatte – gjorde mange byer ubehagelige at opholde sig i og fortrængte menneskelivet fra gader og torve.

Mens de mindre byer udsultes, lider de store byer af “gentrificering”: I takt med, at de bliver menneskevenlige og attraktive, bliver de utilgængelige for folk med gennemsnitlige eller lave indtægter

“Jeg plejer at vise en serie billeder af Strøget i København. I 1880 ligner det Bangladesh: Der er masser af mennesker på gaden, simpelthen fordi de er nødt til det: Man kan ikke opholde sig i de små og overbefolkede lejligheder. Hvis man har et ærinde, foregår det til fods. Og mange småhandlende sælger deres varer på gaden,” siger Jan Gehl.

“På det næste billede er vi 1960’erne, hvor bilerne næsten har fortrængt fod-

gængerne. Og det tredje billede er fra i dag, hvor menneskene er vendt tilbage til Strøget. Men i modsætning til 1880’erne er det ikke, fordi de er nødt til det, men fordi de har lyst til det.”

Hans pointe er, at vi lever i en tid, hvor befolkningen – generelt betragtet – har mere økonomisk råderum og mere fritid end nogensinde tidligere. Derfor stiller vi andre krav til byerne end tidligere generationer. Han rejser

sig og finder en af sine bøger i reolen. “Se her,” siger han og peger på billedet på forsiden. Det viser mennesker på et københavnsk torv en sommerdag. “De sidder jo

og danderer den og drikker øl. Det gjorde man altså ikke i 1800-tallet.”

Økonomiske strukturer præger byerne

Han peger på, at de økonomiske strukturer på godt og ondt er med til at forme og forandre vores byer. “Se for eksempel på de danske købstæder. Igennem mange hundrede år var det “købe-steder”, altså markeds- og handelscentre, hvor bønderne rejste ind,

Foto: Kåre Gade

solgte deres varer og købte fornødenheder, og hvor man samtidig mødtes og udvekslede nyheder. Selv om byerne også var centre for kirke, militær, uddannelse og administration, var det handelen, der drev dem,” siger Jan Gehl.

“I dag er de gamle købstæder under pres. Storcentre og internethandel lægger gågaderne i mange mellemstore byer øde. For 30 år siden gik man ned til urmageren, når man skulle have et ur. I dag bestiller man det via internet. Det er en ulykkelig udvikling, for vi kan ikke undvære byer som kulturelle mødesteder. Vi skal have steder, hvor vi kan samles og fejre store, fælles begivenheder.”

Han erkender, at der er svært at kæmpe imod de økonomiske mekanismer. Man er nødt til at finde nye modeller, der kan skabe liv i de trængte byer.

“Vi må se på, hvordan man forvandler den gamle købstad fra købested til mødested. Der findes en underskov af initiativ, frivillighed og organisationer, som vil kunne bringe nyt liv i hovedgadens tomme lokaler. Den traditionelle detailhandel kan ikke drive det, men man ser, at brancher, som ikke kan erstattes af internethandel – restauranter, cafeer, fitnesscentre – åbner, der hvor urmageren lukker,” siger han.

I udlandet er Jan Gehl nærmest identisk med København. Han har haft stor indflydelse på den succesrige byrumsforvandling, hovedstaden har gennemgået de seneste 25 år, og som nu får politikere og byplanlæggere fra hele verden til at valfarte til byen for at hente inspiration. Men også Københavns “liveability” er udfordret af økonomien, omend på en anden måde end provinsbyerne.

“For 30 år siden var København ved at gå fallit. Den var fuld af pensionister, studerende og junkier, og så snart folk fik penge, skyndte de sig ud af byen. Så begyndte man at bygge og bysane, og nu står man med det omvendte problem: Gennemsnitsindtægten og dermed skattegrundlaget er blevet meget højere – ligesom huslejerne,” siger Jan Gehl.

Gentrificeringens udfordringer

“Det er et dilemma: Fordi København er blevet “the most liveable city” og har fået brede fortove, gode cykelstier og grønne gårdmiljøer, så flytter folk ikke længere ud til Solrød, Ølstykke og Skovlunde, når de får børn. Samtidig er der mange, der gerne vil ind at bo i København for at være tæt på de mange cafeer og Det Kongelige og svømmebadene i havnen. Derfor ser man en stigning i boligudgifterne, som bety-

der, at det efterhånden bliver et helt andet klientel, der bor i København.”

Mens de mindre byer udsultes, lider de store byer af “gentrificering”: I takt med, at de bliver menneskevenlige og attraktive, bliver de utilgængelige for folk med gennemsnitlige eller lave indtægter.

“Derfor er vi begyndt at drøfte, om vi, der går og laver byerne bedre, i virkeligheden ødelægger dem for dem, der ikke er velhavende. Det er ikke rart. Men omvendt kan løsningen ikke være, at vi skal lave dårlig byplanlægning. I stedet må vi kræve, at politikerne sikrer, at der boliger, som er til at betale, både i nyt og gammelt byggeri.”

Gehls tegnestue ligger på Vesterbrogade i København. Her skød lejekaserne op under industrialiseringen, da en fattig landbefolkning søgte arbejde i byerne. Og her rejste Kirkefondet nye kirker til en eksplosivt voksende befolkning. Kirker, som Jan Gehl faktisk kender bedre end de fleste. Før han kastede sig over byrumsarkitekturen, var han ansat hos Exner, og i mange år fortsatte han som konsulent på kirkerestaureringer – bl.a. som tilsynsførende arkitekt i Vestre Provsti i 1970’erne.

“Kirkefondskirkerne blev bygget til tilflyttere, der levede i fattigdom, med kulbunker, rotter, hestepærer i rendestenen, lokummer i gården, difteri og tuberkulose – byen var bestemt ikke bedre i gamle dage. Når man bygger nye bydele i København i dag, er det til en helt anden befolkningstype. Mere velhavende, med mere fritid og hvor mange bor alene. Og så er der markant flere ældre – folk som mig, der ikke kan finde ud af at gå på pension, og som rummer en kolossal energi. Det stiller nogle andre udfordringer til kirken, end dengang søndagen var hviledag for en hårdtarbejdende befolkning, som samledes på kirkebænkene. Måske skal folkekirken lægge mere vægt på at være til stede i gadebilledet og i hverdagssituationer,” siger Jan Gehl. Og minder om, at det er Scientology, der har butikken i stueetagen under hans tegnestue. ■

Henrik Reeh

ph.d. og lektor i humanistiske bystudier og moderne kultur ved Institut for Kunst- og Kulturvidenskab på Københavns Universitet

Kimer i klokker – mennesker i byen

Søndag

Det er søndag i dag. Jeg ved det, fordi kirkeklokkerne ringer anderledes om søndagen. De ringer i flere omgange. Første gang er klokken halv ti om formiddagen, hvor der lægges an til gudstjeneste klokken ti. Næste forløb af klokkeklang, intens og insisterende, følger klokken kvart i ti. Folk kan stadig nå det. Sidste gang bimler kirken for enden af gaden klokken fem minutter i ti. Nu lukkes dørene snart.

Fordi byen er roligere om søndagen – ingen trafik; folk er måske knap oppe endnu – trænger klokkerne stærkere igennem. Man hører ikke bare klokkerne fra den lokale sognekirke, men også, lidt efter lidt, andre kirker i byen. Nogle må have gudstjeneste halv elleve eller senere, for i det fjerne lyder stadig nye klokker – lysere, blidere, mere poetisk ligefrem end gadens egne, som ved deres styrke trænger gennem glas og mure.

Hverdagsmorgen

Også til hverdag sætter kirkeklokkerne deres præg på byens rum, på bymenneskers livsrytmer. Hvor søndagens morgenklokker er rituelt begrundet, er der en kosmisk dimension i hverdagens bimlen. Her i kvarteret ringer klokkerne præcist, klokken otte om morgenen; hvis man endnu skulle sove, bliver man snart bevidst om, at der findes en verden udenfor. I baggrunden mærkes, kort efter, kanonen fra Sixtusbatteriet på Holmen. Men

nærstøjen – trafik, stemmer, kufferter mod fliser og brosten, smækkende døre og porte – gør, at man ikke hører de andre sognes kirker, som ellers også ringer dagen i gang, markerer solopgangen.

Den kosmiske markering har en ganske praktisk dimension for små og store, som er på vej til dagens dont. Et skolebarn ved, at det er for sent at komme ud ad døren, når klokkerne ringer. Ti minutter over starter det hele, og da skal barnet sidde klar ved sin pult eller rettere ved sin computer.

For ti år siden var kirkeklokkerne et afskedssignal for selv samme barn på vej i skovbørnehave. Buschaufføren satte da motoren i gang, så snart det første klokkeslag lød. Børnene skulle sidde fastspændte på deres pladser,

mens forældrene udenfor kunne vinke, se efter deres børn, løbe med, når bussen kørte. Få tænkte direkte på kirken som institution, mens kirkens lyd var tilstedeværende og altafgørende – langt mere ophøjet end den hvinende og alarmerende skoleklokke, som kan få én til at fare samme mange år efter at have forladt skolen. Kirkeklokkernes lyd var akkompagnement til en fælles afsked mellem børn og voksne. Kirkeklokkerne talte et særligt sprog, som alle havde respekt for.

Solnedgang

Også om aftenen trænger klokkerne igennem. I denne gade sker det – hele året – klokken seks, klokken 18:00. Selv når solen ikke direkte ringes ned, føles klokkernes bimlen som en mulig ende på den ordinære arbejdsdag. Hvis man skal købe ind til aftensmåltidet, er det ved at være nu. På mange måder melder klokkerne, der som om morgenen ringer i op mod tre minutter (godt 80 store slag med mindre efterslag), sig på deres egen markante og tærskelskabende måde: Det er tid at foretage sig noget andet end det, man ellers er i gang med.

Alligevel lyder klokkeklangen anderledes. Dels er gaden rolig, dels er man i en vågentilstand, som tager mere nøgternt imod kirkeklokkerne end om morgenen, hvor de lader enhver forstå, at søvnens meditative tid er slut, og at den vågne, produktive tid begynder. Om aftenen kan man oven i

Henrik Reeh er forfatter til flere bøger om bykultur, kulturteori og samtidskunst. Han har skrevet om kirkernes rolle i det offentlige og kulturelle rum i artiklen "Pilgrimsveje i byens rum" i "Kan et figentræ bære oliven?"

Red. A.-M. Gravgaard & M. Amundsen (København: Arkitektens Forlag, 2005), s. 138-157.

Kirkeklokker ser man sjældent, men man hører dem ofte. På toppen af denne trappe mødes tonerne fra hundredvis af klokker over hele byen.

købet føle, at man har fortjent at foretage sig noget nyt.

Indbrud i dagen

I hjembyen er klokkernes kimen bundet til vanernes mønster: ugedagenes, søndagens. Man kan lægge sit liv til rette efter klokkeslagenes markører, også uden at gå helt hen til kirken eller ind i den.

Undertiden kommer man til direkte at tænke på kirken som stedet for store øjeblikke i et menneskeliv. Om lørdagen ringes regelmæssigt til bryllup. I ugens løb sker det, at klokkerne lyder, så man ved, at der er bisættelse. Der ringes ind, typisk ved ét-tiden, og allerede en halv time senere ringes der ud, så man forestiller sig flaget være steget til vejrs uden for kirken, som traditionen foreskriver.

Man behøver end ikke at se efter, men kan diskret holde sig til lyden, der samtidig skaber forbindelse til den alvor, som død, bisættelse, følget og den bortkørende kiste ville konfrontere én med, selv om man ikke er direkte berørt af den sorg, som de pårørende føler netop nu.

I kirke uden klokkeklang

Det sker regelmæssigt, faktisk hver måned i næsten ti år, at jeg bevæger mig ind i en kirke, som ligger uden for sognegrænserne. Blot ringes der ikke ind til denne tilbagevendende begivenhed, som er af musikalsk art.

Adskillige kirker danner centrum for et værdigt musikliv, ikke fortrinsvis besøgende kor og solister, men takket være sognekirkens organist, der kan have en baggrund som konservatorieuddannet solopianist, og senere som stadspianist og ensemblemusiker. At Danmarks Radio ikke i højere grad udsender disse prægtige koncerter, som året igennem finder sted i kirkerne, om

Foto: Henrik Reeh 2016

aftenen og uden for de kirkelige ritualers program, er svært at forstå.

I kirkerne er fremragende musikere og et ofte trofast publikum forenet i et rum, som visuelt, lydligt og kulturelt fornyer og bekræfter kirkernes rolle som holdepunkter for individers og grupperes historie. At man som tilhører og gæst får et stadig nærmere forhold til det præcise sted er næppe overraskende, men omvendt tankevækkende, når livets store kirkebegivenheder fra barnedåb via konfirmation til bisættelse hidtil har udfoldet sig andetsteds.

Kirkeklokker i en fremmed by

For nylig var jeg til møde i en fjern og fremmed by. Da mødet var slut, fejrede jeg det ved at gå op ad en meget speciel trappe, som fra sit øverste niveau åbenbarer den fremmede bys udstrakte og labyrintiske karakter. Kort efter gav klokkerne i byen sig tilmed til at bimle fra alle sider; byens rum vibrerede. Store klokker lagde bunden, mens nye og mindre hægtede sig på og trængte ind i det samlende tonebillede.

Var det derfor, vi et par dage efter undersøgte, hvornår der var messe i

byens store, historiske kirke? Klokkerne kaldte os til, og vi fulgte dem indenfor som en del af en menighed, der favnede andre end stedets egne og tilmed lod fremmede komme til orde på deres egne tungemål og i civil.

Sent i sidste uge var jeg tilbage i byen. Igen kaldte klokkerne, nu fra en anden og ligeledes storslået kirke, som jeg aldrig havde set eller mærket inde fra. Igen fandt jeg – efter på min smartphone at have forvissat mig om tidspunktet for søndagsmessen – vej til kirkens indre, som gjorde klar til konfirmation af næsten voksne børn. Også her kom den civile verden til udtryk; mødre og fædre læste tekster og trådte frem sammen med deres børn på en anden måde end på Nordens breddegrader. Hen over sproglige og kulturelle forskelle gav kirken og dens ritualer indblik i en kultur, som det i kirkerummet og gudstjenestens tid er svært ikke at føle sig berørt af. Da er det, man spørger sig selv, om også hjemlige kirkeklokker kan bringe os bymennesker til at overskride vanebundne grænser og rumlige tærskler, som er til for at udforskes. ■

Poul Henning Bartholin
domprovst i Aarhus Domsogn

Kirke – i nærheden

For et par år siden, da diskussionen om en styringsreform af folkekirken var på tapetet, blev P.C. Kierkegaards (biskop i Aalborg 1857-1875) udtalelse i Folketingets debat om Valgmenighedsloven i 1868 lagt til grund for et af de syv "pejlemærker", der ifl. betænkningen er med til at identificere, hvad en folkekirke skal kendes på.

P.C. Kierkegaard sagde, at kirken skal være til stede overalt. Hvordan skal den det? Er det som fungerende bygning? Eller tænkes der på evangeliet frie løb og muligheden for alle til at møde forkyndelse i nærheden af, hvor de bor? Altså, som betænkningen fastslår, at der er præster jævnt fordelt over hele landet?

Spørgsmålet er, hvordan vi evt. kan leve op til det kriterium i dag i byer, der vokser og vokser, og nogle sogne får et gigantisk indbyggertal, der ligner det, de store brosogne i København havde, inden Kirkefondet blev dannet og byggede tilstrækkeligt med kirkebygninger. Skal vi igen bygge flere kirker? Måske!

og flere familier fejres disse overgange "verdsligt" eller med en anden ikke-sakraliseret udgave af kristendommen. De møder altså ikke engang kirkens forkyndelse ved særlige "lejligheder". Hvor kan kirke og præster så møde dem i en naturlig og af begge parter valgt sammenhæng, hvor forkyndelse er på sin plads og legitim?

er udsivningen fra folkekirken ikke et tegn på mindre religiøsitet. Måske har de sociologer ret, der siger, at der i dag er mere religiøsitet i samfundet end for nogle årtier siden.

Vi ved allerede godt noget om, hvad det er for en religiøsitet og åndelige behov, mennesker i dag søger hen til. Vi ved også, at de ikke bevæger sig langt for at komme til den. De har den med sig. Måske via amuletter, armbånd, bøger, bønner, øvelser og andre former for artefakter. De har den inden for rækkevidde. Lyset, de tænder, bønnerne, de beder. Livsfilosofien, de læser på deres Iphone, Ipad, Facebook etc. De/vi behøver ikke kirkerum, for det hellige er, som vi ved, ikke bundet til bestemte rum. Det hellige dukker op tæt på og midt i livet og hverdagen. Men også behovet for vejledning og åndelig rådgivning dukker op. Er folkekirken til stede der? Nej, det er den nok ikke. I mange tilfælde opfattes den i hvert fald ikke som relevant. Er det lige meget? Skal vi forlade os på, at "folk ved jo godt, hvor kirken ligger?" At vide hvor en

Kirken er ikke kirkebygningerne, kirken er at række evangeliet til hinanden, som dagligt brød og drikke og som lys og ånd.

Også i sogne eller byer, hvor medlemsprocenten hastigt falder og nærmer sig 50%? Måske, alt afhængigt af de lokale forhold. Man kunne dog overveje alternativer.

Medlemsprocenten afspejler nemlig også, at kirkerne ikke længere forekommer 25-50 % af os at være den naturlige ramme for de væsentlige overgangsbegivenheder ved fødslen, overgangen fra barn til voksen, familienstiftelsen og livets afslutning. I flere

"Lejlighedskirken"

Hvis man anser det som et kendetegn eller pejlemærke for folkekirken, at den er til stede med sin forkyndelse alle steder, må der tænkes i alternativer, når de hidtidige "lejligheder" ikke længere findes i samme omfang. Bygningen og det, som den er ramme om, forkyndelsen i alle livssituationer, har tilsyneladende ikke den samme appel, som førhen. Årsagerne hertil er mangfoldige og kendt af de fleste. Samtidig

kirke eller en institution ligger, er ikke det samme som at kende dens grundlag og indhold, med andre ord dens forkyndelses relevans og gyldighed. Derfor inviterer vi i stigende omfang ind i kirken, med begrænset held.

At være i nærheden

Uanset skal folkekirken leve op til sin forpligtelse til at være "i nærheden". Og det kalder på en anden måde at være til stede på, hvor der ikke lægges vægt på synligheden i byrummet alene, men i at være med til at skabe, bære, udvikle og evt. betale de fælles rum, som er vigtige i enhver bydel og ethvert boligområde. Rummene kan være udgangspunkt for folkekirkens ansatte og frivillige til at blande sig og være synlige i de lokale sammenhænge, som mennesker lever og bevæger sig i. Mange arkitekter, byplanlæggere, kommunale embedsmænd og politikere er inspireret af arkitekten Jan Gehls tanker om, hvordan byliv mellem husene opstår og kan beordres. Gehls og ligesindedes tanker er særde-

les relevante for folkekirken i byerne og ikke mindst for de, der bor i byerne.

Liv mellem husene og i husene baserer sig på relationer. I nye boligkvarterer skal der være en lang række aktører, der på forskellig vis varetager opgaver for helheden, som igen er medvirkende til, at der skabes relationer. Det er daginstitutioner og plejehjem og foreninger; det er caféer, værtshuse, fitnesscentre, forretninger, teatre, biografer, skoler, uddannelsesinstitutioner, forretninger, kollegier, beboerhuse, kommuner og kommunalt ansatte etc. Derfor er det oplagt for folkekirken at blande sig meget konkret ved at have ansatte, der går ind i og bidrager konstruktivt til, at livet for alle får de bedst mulige betingelser på de områder, der ikke afhænger af menneskers stilling, anseelse og indkomst.

I samarbejde med andre kan der skabes "åndehuller" og "mødesteder", hvor alt kan foregå, og hvor det vil falde naturligt også at give mulighed for, at der kan tales om det eksistentielle og åndelige.

At være kirke på de betingelser, som byer i almindelighed og nye boligområde i særdeleshed giver, er efter min opfattelse at bidrage til, at byliv og menneskeliv kan leves, så der dannes mulighed for, at det enkelte menneske kan se sig selv, som en del af helheden, kan finde "åndehuller", hvor samtaler om det bærende i tilværelsen, hvor samtaler om de kulturelle "vandårer" kan finde sted", skriver Poul Henning Bartholin.

De allerfleste institutioner, foreninger, organisationer, kirker m.v. skabes og dannes for at bidrage til det fælles. Måske med udgangspunkt i en særlig interesse. Kristentro kan man også anskue som en særlig interesse; men det er den i grunden ikke. Kristentroen vender så at sige altid udad gennem vore relationer og handlinger, især de handlinger, der ikke gøres for at gøre opmærksom på sig selv.

At være kirke på de betingelser, som byer i almindelighed og nye boligområde i særdeleshed giver, er efter min opfattelse at bidrage til, at byliv og menneskeliv kan leves, så der dannes mulighed for, at det enkelte menneske kan se sig selv, som en del af helheden, kan finde "åndehuller", hvor samtaler om det bærende i tilværelsen, hvor samtaler om de kulturelle "vandårer" kan finde sted.

"Folkekirken skal være ethvert sted"

Som tidligere nævnt var og er det en bestræbelse, de fleste i folkekirken deler. Alligevel går det, som beskrevet, den forkerte vej med medlemstal, dåbsprocent m.v. At være kirke "i nærheden", som jeg har skrevet om her, er ikke tænkt som en strategi mod den udvikling. Det er slet ikke nogen strategi, derimod en måde at yde et bidrag til, at den eksistentielle isolation og ensomhed, mange i dag befinder sig i, kan brydes i øjeblikke og i glimt. Hvor den brydes, er der fællesskab, fællesskab er at dele liv og livsvilkår. Det er at række evangeliet til andre, skønt Jesus end ikke er nævnt. Kirken er ikke kirkebygningerne, kirken er at række evangeliet til hinanden, som dagligt brød og drikke og som lys og ånd. Derfor plæderer jeg for, at vi ikke kun tænker i kirkebygninger og sognegårde i byerne, men i en anderledes form for arbejde, hvor præster og medarbejderne ikke er i vores egne bygninger, men i de fælles "rum" i bydele og boligkvarterer.

I øjeblikket er to sogne i Aarhus, nemlig Aarhus Domsogn og Vor Frue Sogn, inde i overvejelser om noget sådant i kvartererne Aarhus Ø (den tidligere containerhavn) og CERES-grunden og det tidligere Godsbaneareal. ■

Birger Nygaard

sekretariatsleder i Folkekirkens Mellemkirkelige Råd

Kirkens funktion i et moderne samfund

Sognet er udtryk for en epoke, hvor kirken i et kristent enhedssamfund udgjorde en naturlig og central del af lokalsamfundets identitet og funktionsmåde. Man var ikke i tvivl om, at det var kirken, der i sognet tog vare om det religiøse, samtidig med at kirken bidrog med andre samfundsintegrerende funktioner. Dette forsvinder i sekulariserede bysamfund, hvor kirken blot er én blandt mange aktører som værdiformidler, underviser, underholder.

I det sekulariserede samfund har kirken ingen fortrinsstilling. Der er frit valg på alle hylder. Man kunne så håbe på, at kirken fremdeles ville have et vist monopol på det religiøse område. Men også her er der sket et skifte med mange andre udbydere og frem for alt en privatisering af religiøs dannelse, der for mange gør det naturligt at gå til en religiøs institution, idet man ikke her oplever, at det "spirituelle" her formidles autentisk.

Hermed oplever vi i kirken ofte en fornemmelse af hjemløshed i storbyen. Folkekirkeligt er de ydre rammer de samme og er velfungerende de fleste steder. Men relationen til den store del af befolkningen kniber det med. I storbyen ændres den grundlæggende orientering fra lokal sognegeografi til andre former for identitetsgivende grupper og netværk, som hver især fungerer på helt egne betingelser, der i udgangspunktet ikke forholder sig til kirke. Det være sig arbejdsplads, fitness-center, børnerelaterede netværk, div. fritidsnetværk med et væld af særinteresser og subkulturer. Hertil kommer den hastigt voksende del af befolkningen (næsten 700.000), som ikke har traditionel dansk baggrund og kultur.

Det grundlæggende folkekirkelige dogme om "tilstedeværelse overalt" handler således om tilstedeværelse i disse kulturer. Man kan naturligvis ikke slæbe kirkens ydre apparatur ind i disse kulturer, hvorfor kirkens ydre kun har lille værdi i storbyen.

Kirken skal leve blandt byboerne

Men kristendommens iboende væsen er noget, der vedrører menneske- og samfundslivet på det mest grundlæggende plan, og den har på ingen måde mindre relevans for det moderne bymenneske end for bondesamfundet. Tværtimod. Behovet for tilgivelse, tro, håb og kærlighed fremstår endnu tydeligere i samfund, hvor ensomhed, overspisning, stress og desorientering er blevet dagens orden. Men det er nytteløst at vente på, at byboere finder frem til kirken. Kirken bliver nødt til at leve blandt byboerne. Og det er i første gang noget helt andet end bygninger og institution. Kirke er kun kirke, hvis de "levende stene" er virksomt til stede i de mange miljøer, kulturer og subkulturer, som storbyen består af. Det er, hvad babysalmesang og spaghettigudstjenester i meget overfladisk form

handler om. Og her stadig inden for institutionens egne, sikre rammer. Men det er kun begyndelsen til en meget større reformation af kirken, der handler om, at kristentroen i langt større grad gør sig gældende i hverdagslivets sammenhænge, så det kristne ikke bliver særlige handlinger i et ejendom-

Kirke er kun kirke, hvis de "levende stene" er virksomt til stede i de mange miljøer, kulturer og subkulturer, som storbyen består af.

meligt parallelsamfund, men opleves som relevant orienteringspunkt og livskraft i det urbaniserede jungleliv.

I Vesten har vi i høj grad mistet tilliden til, at kristentroen på denne måde kan gøres gældende i det almindelige moderne storbyliv. Ser man til USA har man de sidste 50 år oplevet støt tilbagegang i næsten alle kirkesamfund. Dette på trods af, at man har gjort alt

Foto: Birger Nygaard

Mr. Chen er advokat i Guangzhou. Træthed over korrupsion fik ham til at søge til kirken, idet han her så mennesker med en åndskraft, som han selv manglede. Kristentroen blev til reel fornyelse for ham i hans virke som advokat. Og nu samler han ugentligt 19 andre advokater på sit kontor, hvor de sammen læser Bibelen og taler om, hvordan de kan virke for Bibelens forståelse af retfærdighed i deres advokatpraksis og kamp for retfærdighed.

for at tiltrække mennesker til kirkerne gennem alle mulige former for programtiltag. Men det bliver mere og mere tydeligt, at det at "tiltrække" mennesker til kirkelige programtilbud ikke er vejen frem. De kommer ofte til at fremstå som amatøragtige forsøg inden for terapi- og underholdningsindustrien.

Inspiration fra bl.a. husmenigheder i Kina

Som inspiration for kirken i Danmark og resten af Vesten er det derfor interessant at iagttage og blive inspireret af, hvordan kirker andre steder i verden trives og vokser midt i en moderne, urbaniseret virkelighed. Intet sted kommer det mere tydeligt til udtryk end i Kina i disse år, hvor kirken i storbyen vokser og trives i et samfund, der i øvrigt slet ikke har nogen kristen kulturtradition. Economist-chefredaktøren Micklethwait indleder sin bog "God is Back" med beskrivelse af en gudstjeneste i en husmenighed i Shanghai. Her samles en gruppe moderne, unge kinesere fra den kreative elite af forretningsverdenen, universiteter, kunstnere m.v. i et privat hjem for sammen at læse Bibelen og sætte dens ord i eks-

stentiel relation til deres travle og succesrige tilværelse i toppen af det kinesiske samfund. De har det hele og har fuld fart på. Men de lever i et eksistentielt vakuum, som kun deres nyrehvervede kristentro har kunnet fylde. De har ikke behov for præst og bygning (de er alle bedre uddannet end nogen præst i Kina). Husgruppen vokser ved, at disse folk er tæt på kollegaer i lignende eksistentielt vakuum og som tiltrækkes af det kristne vidnesbyrd, som de ser i deres kollegaer. Når de bliver for mange deler de sig i to husgrupper. På denne måde er vi i Kina i disse år vidne til en af kirkehistoriens stærkeste frembrud.

Tilsvarende oplevede jeg selv i møde med mr. Chen, der er advokat i Guangzhou. Han er en af de få advokater, der gerne vil kæmpe for retfærdighed for den lille mand. Men han oplevede denne opgave som meget udmattende i det korrupte Kina, hvor korrupsion ofte er dagens orden. Det var denne træthed, der fik ham til at søge til kirken, idet han her så mennesker med en åndskraft, som han selv manglede. Kristentroen blev til reel fornyelse for ham i hans virke som advokat. Og nu samler han ugentligt 19 andre advokater på sit

kontor, hvor de sammen læser Bibelen og taler om, hvordan de kan virke for Bibelens forståelse af retfærdighed i deres advokatpraksis og kamp for retfærdighed.

En juraprofessor fra industribyen Shenzhen (hvor en stor del af verdens mobiltelefoner og sko produceres af flere millioner arbejdere på nyetablerede fabrikker) fortalte, hvordan der etableres kirker på fabrikkerne i området. Befolkningen består her i høj grad af migranter fra landområderne, der har efterladt deres familier hjemme og nu lever et rodløst liv som fabriksarbejdere, hvor den sparsomme fritid bruges på bl.a. druk og hasardspil. I dette miljø opleves kirken som en stærk moralsk kraft, som førte til, at selv fabriks ejere efterspurgt etablering af kirker på deres fabrik, idet det simpelthen skabte bedre samfund og medarbejdere i bedre trivsel.

Kirken i storbyen har noget unikt at bidrage med

Som kirke er det at give stene for brød, når vi forsøger os som aktør i underholdningsbranchen. Kirken i storbyen har noget unikt at bidrage med, som her illustreret med eksistensindhold, åndskraft og moralsk fundament. I folkekirken har vi gode forudsætninger for at omprioritere ressourcer og arbejdsformer, så det i højere grad kommer til at handle om lægfolkets evangeliske rolle i dagligdagens storbyliv og i mindre grad kirkeinstitutionens indadvendte selvoptagethed. Men der er tale om en reformation, der på ingen måde er mindre omfattende end den, vi oplevede for 500 år siden. ■

Kirsten Donskov Felter

ph.d. og teologisk vidensmedarbejder på Folkekirken
Uddannelses- og Videnscenter

Hvad forventer folk af kirken – på landet og i byen?

Center for Kirkeforskning ved Københavns Universitet gennemførte i 2014-15 en empirisk undersøgelse af folkekirkemedlemmers forventninger til folkekirken. Formålet med undersøgelsen, der var finansieret af Folkekirken Videnspulje, var at kvalificere diskussionen om forandringer i folkekirken struktur ved at undersøge forholdet mellem folk og kirke ud fra et medlemsperspektiv.

Som led i undersøgelsen gennemførte vi dels en landsdækkende spørgeskemaundersøgelse i samarbejde med analysefirmaet YouGov, dels interviews i fire udvalgte sogne rundt om i landet. I udvælgelsen lagde vi vægt på at få så bredt og nuanceret et billede som muligt af folkekirken lokale profil og arbejdsvilkår. På samme måde lagde vi vægt på at komme i kontakt med både jævnlige kirkegængere og mere sjældne brugere af kirken.

Tilsammen giver undersøgelsen et godt billede af, hvordan danskerne bruger kirken – og hvad der betyder noget for dem, når de gør det. I det følgende fremhæves nogle af de resultater, der vedrører forholdet mellem land og by. Både forskellene, og de ligheder, som kommer til orde i materialet.

Resultater af spørgeskemaundersøgelsen

Spørgeskemaundersøgelsen viste en række tendenser, som er fælles for medlemmer af folkekirken, uanset om de bor på landet eller i byen. Det viste sig imidlertid også, at der på en række områder er forskelle. Ikke så overraskende er der færre i de større byer end på landet, der kender en eller flere

personer, som er tilknyttet den lokale folkekirke. Lidt mere overraskende er det måske, at lokalsamfundets størrelse betyder mere for relationer til personer omkring kirken end både alder og uddannelse.

Noget lignende gør sig gældende med hensyn til kendskab til den lokale præst. Sammenlignet med landet er der kun halvt så mange i storbyerne – og kun en tredjedel i hovedstaden – der siger, at de kender præsten. Også her er lokalsamfundets størrelse vigtigere end både alder og uddannelse.

Et tredje område, hvor det har betydning, om man bor på landet eller i byen, er brugen af den lokale kirke. Her synes der at være tendens til, at indbyggere i små byer og på landet i højere grad end indbyggerne i storbyerne og hovedstaden bruger deres lokale folkekirke. Det viser sig også ved deltagelsen i den almindelige søndagsgudstjeneste, som er klart højere på landet og i de mindre byer end i storbyerne.

Forskellene mellem land og by ændrer imidlertid ikke ved, at kirkens vilkår på landet og i byen har en række helt grundlæggende fælles træk. Det gælder brugen af kirken, hvor det er de kirkelige handlinger, dåb, vielse og begravelse, der udgør den vigtigste

- Undersøgelsen blev foretaget af Kirsten Donskov Felter og Ruth Sønderkov Bjerrum. Rapporten "Hvad forventer folket af kirken? Et medlemsperspektiv på diskussionen om forandringer i folkekirken struktur på landet, i forstæderne og i byen" kan hentes på <http://www.fkuv.dk/videnscenter/projekter-undersogelser-og-rapporter/hvad-forventer-folket-af-kirken>
- De medvirkende sogne var dels to landsogne (Lihme, Salling provsti og Havrebjerg, Slagelse-Skælskør provsti), et forstadsogn, (Avedøre, Hvidovre-Rødovre provsti), og et klassisk storbyogn, (Sct Nicolai, Kolding provsti).

Det, der gælder for kirken i byen i dag, gælder ofte for kirken på landet i morgen. Undersøgelsen understreger, at individualiseringen i dag er vilkår for folkekirken som helhed. Men også, at den personlige tilknytning er afgørende, og at det er en af de særlige udfordringer for kirken i byen.

Foto: Niels Thure Krarup

kontakt mellem folkekirken og dens medlemmer på tværs af land og by, alder og uddannelse. Og det gælder også, når det handler om, hvad der har størst betydning, når folk vælger at bruge kirken. Det, der ifølge spørgeskemaundersøgelsen betyder mest for, om folk vælger at gå i kirke eller ej, er interesse, personlig timing, nyhedsværdi og det at kunne deltage med familien.

Hvad viser interviewene?

I interviewene talte vi både med flittige kirkegængere og med mere lejlig-hedsvis brugere af kirken. Til de sidste hørte både medlemmer, der inden for det seneste år havde været i kontakt med kirken i forbindelse med en kirkelig handling, og medlemmer, der deltog i en specifik aktivitet som f.eks. kravlegudstjenester eller hverdagsand-agter. For både jævnlige og mindre jævnlige brugere af kirken, var der to træk, der gik igen, når de fortalte om, hvorfor de havde valgt at komme i netop denne kirke. Det ene var, at de opfattede den pågældende aktivitet som relevant for deres livssituation. Det andet var, at de oplevede en særlig relation til netop dette sted eller til netop den pågældende præst.

Interviewene viste, at noget af det

vigtigste for oplevelsen af tilhørsforhold til en konkret kirke er, at den har dannet ramme om vigtige begivenheder i ens liv. Med andre ord er det afgørende ikke, at det er ens sognekirke, men at man har en historie med den. Betydningen af fælles historie kommer også til udtryk i den vægt, interviewpersonerne lægger på at have en relation til præsten. Men hvor det på landet stadig er vigtigt, at man kan møde præsten ved køledisken i Dagli'Brugsen eller til byfesten, har man ikke i byen den samme forventning om, at præsten indgår i den fælles lokale sammenhæng. Det sted, hvor relationen til kirken skabes i byen, er i forbindelse med de kirkelige handlinger og de aktiviteter, som den enkelte vælger at deltage i. Her bliver kvaliteten af mødet til gengæld ekstra vigtigt. Om præsten er autentisk til stede, og om han eller hun evner at give den enkelte en oplevelse af at blive mødt.

Det, der gælder for kirken i byen i dag, gælder ofte for kirken på landet i morgen. Undersøgelsen understreger, at individualiseringen i dag er vilkår for folkekirken som helhed. Men også, at den personlige tilknytning er afgørende, og at det er en af de særlige udfordringer for kirken i byen. ■

- På landsplan svarer 29 %, at de har en relation til en person, der er tilknyttet deres lokale folkekirke. Dette tal svarer til antallet i storbyer over 100.000 indbyggere. I hovedstaden svarer 17 % ja. I byer mellem 1000 og 5000 indbyggere er tallet 46 %.
- På landsplan svarer 38 % at de kender deres lokale folkekirkepræst. Dette tal svarer ca. til antallet i byer over 50.000 indbyggere, og tallet falder for storbyer over 100.000 indbyggere. I hovedstaden svarer 23 % ja til, at de kender deres lokale folkekirkepræst, mod 60 % i byer under 1000 indbyggere.
- På landsplan svarer 31 %, at de senest har været i kirke i deres lokale folkekirke. I storbyer over 100.000 indbyggere og hovedstaden er det kun ca. 24 %, der senest har været i deres lokale folkekirke, mod 43 % i byer mellem 1000 og 5000 indbyggere.
- På landsplan svarer 10 %, at de i løbet af 2014 har deltaget i en almindelig søndagsgudstjeneste. Dette svarer til procentdelen for storbyer over 100.000 indbyggere, mens tallet for hovedstaden er 7 %. I landområderne er tallet 22 %, og for byer mellem 1000 og 5000 indbyggere er tallet 17 %.
- Adspurgt om, hvad der opleves som vigtigt i forbindelse med deltagelse i en gudstjeneste, svarer 63 % interesse. 62 % lægger vægt på tidspunktet, 49 % på at det lyder nyt og spændende, og 48 % lægger vægt på at kunne deltage med familien. Kun 9 % finder det vigtigt, at en kendt offentlig person medvirker.

Esben Thusgård

provst for Aarhus Nordre provsti og projektleder
for "Kirken i byen" i Aarhus

Tør vi være kirke I BYEN?

Sogn! Et gammelt og smukt ord, der fra gammel tid betegner det område, hvor mennesker søger samme sted hen. Mange steder giver sognegrænserne sig selv. Her er de naturlige markører for den måde, man orienterer sig på. Hvor man søger det samme sted hen! Det er der noget særligt over, der er noget højtsagtigt over det, når vi søger det samme sted og mødes. Hjerterne falder i takt.

Der er dog flere, som ikke har nogen anelse om, hvor sognegrænserne går, og hvilken kirke de tilhører. De gamle sognegrænser er flere steder diffuse i den folkelige opfattelse og giver ikke altid mening længere. Vi søger alle sammen, alle mulige steder hen. Ikke kun til det lokale eller nærmeste sted.

Sognefundamentalist, men også til det åbne, grænseløse og flydende

Selv om jeg indrømmer, at jeg er inkarneret sognefundamentalist, bekender jeg mig også som mange andre til det åbne, grænseløse og flydende. Selv på landet, hvor sognegrænserne er kendte, kører man glad langt for at komme til Ikea, og der købe universelt udbredt køkkenudstyr produceret i Vietnam. På vejen ud spises svenske köttbullar produceret af polsk kød i Tjekkiet, inden man kører en mindre omvej hjem over grænsen for at købe dåsebjajere. Ikke tilfældige øl, men helst fra det lokale

bryggeri, der er nedlagt for længst, og som nu brygger videre på Sydsjælland.

Det samme gør sig gældende i byen, hvor jeg bor ét sted, går til crossfit et andet sted, køber ind et tredje på vejen hjem og studerer eller arbejder et fjerde sted. Jeg sammenklipper min hverdag af mange sammenhænge, defineret af, ikke nødvendigvis det lokale tilbud, men af det jeg vælger. Indimellem orienterer jeg mig på de sociale medier og er i kontakt med en barndomsven, der nu arbejder i en anden by. Min datter opdaterer mig fra Tanzania. Fysisk og mentalt har "stedet" fået ny betydning. Det multilokale er en realitet. Lader folkekirken sig udfordre af denne opløsning af stedets og sognets betydning som ramme for den enkeltes hverdag?

Ikke kun stedet er under forandring

Folkekirken har været dygtig til at kopiere sig fra landet ind i byen. Med alle de der givne strukturer og rammer. I urbaniseringsbølgen omkring år 1900 blev der bygget mange kirker i byerne, sogne blev udskilt og udstyret med menighedsråd, præster og betjening. Man tog salmerne og store dele af kulturen med sig, hvilket ikke er så underligt. Sådan er det med alle, der flytter. Da mange senere i 1950'erne og fremefter flyttede fra midtbyen ud i forstæderne til parcelhuskvarterene, tog de i grove træk samme kirkelighed med sig.

Folkekirken stod i nye kirker parat ved alle overgangene i menneskers liv: man viiede, døbte, konfirmerede og begravede den danske kernefamilie.

Meget tyder dog på, at mange ikke længere læner sig ind i traditionen, tænker og tror, som man plejer. Dette gælder ikke kun, hvad stedet angår, sognet, men også de mentale orienteringspunkter er under forandring.

Svarer folkekirken på bybefolkningens behov?

En ny fase i byen tager fart. En såkaldt reurbanisering, hvor gamle industrigrunde og havnearealer forlades af store og tunge virksomheder, hvor arkitekter og entreprenører rykker ind,

Kirken i byen er derfor stadig relevant, hvor den formår at opstille mødesteder for de, der bor der, og hvor den skaber rum for de livsspørgsmål, der presser sig på. Mødesteder, hvor der kan samtales om det, der angår os dybest.

Foto: Christina Raakjær Nielsen

bereder vejen for nye bydele. Spørgsmålet i begyndelsen af det nye årtusinde er, om folkekirken svarer på de tros- og eksistensielle behov, som folket i byen har? Og svarer de folkekirkelige strukturer til den udvikling?

Man mere end aner, på de der flytter ind, at de ikke længere falder ind i folkekirken med samme naturlighed som tidligere. For de med hang til tal og statistik, kan man aflæse denne tendens i medlemstal og i interessen for dåb. Men man kan også spørge, hvad folkekirken har at tilbyde den ¼-del af befolkningen, der bor alene, og som må formodes at have andre interesser og ankerpunkter i deres liv, end kernefamilien i forstæderne. De tidligere givne strukturer, som fandtes både i den velfungerende landsby og familie er under forandring.

Jeg forestiller mig dog, at den religiøse længsel er nogenlunde konstant, hvor i livet et menneske end befinder sig. Også at den kan få meget forskellige udtryk, alt efter hvad det er for en livssituation, du står i. Kirken i byen er derfor stadig relevant, hvor den formår at opstille mødesteder for de, der bor der, og hvor den skaber rum for de livsspørgsmål, der presser sig på. Mødesteder, hvor der kan samtales om det, der angår os dybest.

Folkekirken kan med sin uopgivelige rummelighed være med til at skabe plads, ikke alene for det skøre, skæve og skrøbelige, men især for alt det i vore liv, som ikke går vores vej. For det deler vi alle, urbane eller ikke-urbane, at meget kan vi magte og styre, men stadig er der en hel del, krøllet og sammenfiltret i mit liv, som ikke lader sig glatte ud, redde ud eller fikse. Det deler vi alle.

Derfor er det afgørende, at folkekirken er nærværende i byen, hvor livsvilkår forandrer sig. Er med til at etablere mødesteder, hvor relationerne mellem 'folke' og 'kirke' kan etableres.

Kirken skal søge folket

"Stedet" er altså stadig interessant. Måske har vi mere end nogensinde brug for et sted. Gerne det samme sted, og høre det, vi ikke kan sige os selv. Dette sted, som vi hver især søger, er ikke

nødvendigvis det samme sted som min nabo, og det er ikke sikkert, at det er til den kirke, der er nærmest. For at søge en anden kirke giver mere mening! Og hvem ved, måske er det ikke flere kirker, som mennesker i byen har brug for, men flere steder at mødes. Ikke nødvendigvis flere præster, men én at tale med? Er dette ikke i orden? At nogen går andre steder? Det er dog en fælles folkekirke, som vi deler, og skulle "folket" da ikke have lov til at gå hen, hvor de vil, og søge de kirkelige tilbud som giver mening for dem?

Ja, måske skal vi til at vende os til, at vende begrebet en gang. Så det ikke er et spørgsmål om, at "folket" skal søge kirken på en bestemt måde. Men at kirken skal søge folket. Så bevægelsen vendes, og folket ikke skal være kirkelige på en bestemt måde, men at kirken i højere grad indretter sig på de folkelige måder at bevæge sig og tænke på. Også når disse mønstre ændrer sig.

Det væsentlige må være, at folkekirken i denne omskiftelige tid tilbyder sig som et sted at søge hen. Behøver det at være det lokale sogn? Skal det være på samme måde som nabokirken? Tør vi lade os udfordre af, at de folkelige måder at orientere sig fysisk og mentalt forandrer sig i disse år?

Det er en bevægelse mange andre institutioner i samfundet kender. Det private erhvervsliv har været vant til at skulle kæmpe for markedsandele og eksistensberettigelse. I disse år må mange offentlige institutioner redefinere sig selv, finde ind til kernen af deres leverancer, hvem de er og hvorfor de er til i verden. Ingen kan læne sig op af institutionens trygge rammer længere. Disse er udfordret mange steder, og stivner folkekirken, overlever den som kirke nok, men under en helt anden form, som sikkert vil være meget forskellig fra den folkekirke, vi kender.

Folkekirken er indfældet i en kultur og et samfund, og må tage farve af den og ikke blive stående med korslagte arme i en sikker forvisning om, at folket kommer af sig selv. De kan finde på at søge andre steder, og er vi som folkekirke åbne nok for at tage dialogen med de, der er på vej? ■

Anna Mette Exner

arkitekt m.a.a., Anna Mette Exner Arkitektur

KIRKE - indtag dit byrum!

Vi kan ikke forestille os byer uden kirker. Kirken er en naturlig del af byens organisme og af den lokale bydel, den ligger i. Men hvad giver kirken til byen? Og hvordan tager den imod det omgivende samfund?

Optimalt set fungerer bykirken fysisk som en udvidelse af byens rum – et værested for alle. Et sted den enkelte kan søge stilhed og dybde, samhørighed og fællesskaber. Men mange mennesker oplever desværre, at kirkerne virker tilknappe, og at gudstjenester og menighedsliv er noget, der foregår bag lukkede mure, usynligt udefra, og som ikke har relevans for moderne byboere.

Men kirke, indtag dit byrum! Stå ved din plads i byen. Lad kirkelivet blive en del af byens puls.

Lad kirkedøren stå åben, så forbipasserende kan tiltrækkes af musikken og spontant smutte ind og 'smage på' en gudstjeneste.

Se på hvordan butikker og cafeer blødgør overgangen mellem inde og ude. Lad kirkebygningernes facader åbnes mod byen. Skab ly, læ og opholdsmuligheder, og placer udadvendte aktiviteter i grænselandet, hvor ude og inde mødes, så samliv mellem kirkeliv og byliv kan opstå glidende og naturligt.

Gennem de seneste 40 år har det danske byliv udviklet sig enormt. Danskerne har indtaget det offentlige rum med madmarkeder, midlertidige bydele, sportsbegivenheder og subkultur. Men hvis kirken bliver mere attraktiv, kan man så beskyldes den for at tage brødet ud af munden på beboerhuset, cafeerne og legepladserne? Nej, opfat det ikke som konkurrence! Se det derimod som en gave til byen. For en god by genererer en endnu bedre by. Det er synergi. Og kirkerne har faktisk mulighed for i langt højere grad at stå frem, være nær-

værende og relevante og give deres bidrag til, at byen bliver endnu mere menneskelig, kærlig og generøs.

Den enkelte borger udtrykker sig i dag, i højere grad, i det offentlige rum end tidligere. Det gør byen tryggere, sjovere, mere hjemlig. Byen er vores

alles dagligstue og tumleplads. Så kom nu, kirke, træd i karakter!

Men hvordan gør man det, når de fleste kirker er bygget som fysisk tillukkede bygninger uden kontakt til byens rum? Her vises eksempler på tre forskelligeartede bykirker, som ønsker at

Brønderslev – en dynamisk stationsby i provinsen

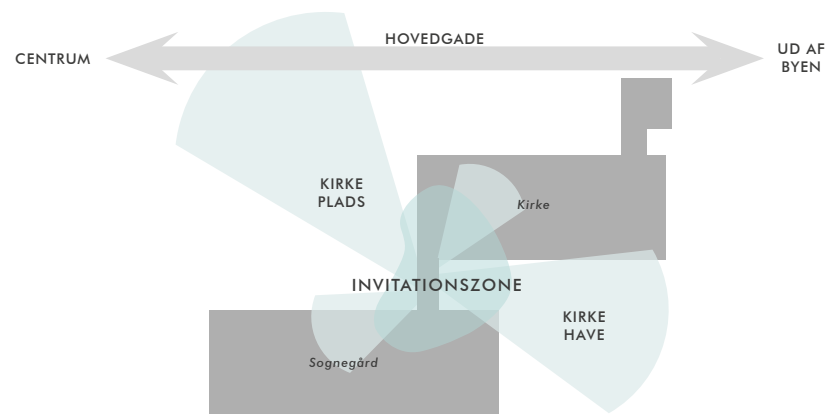
Brønderslev med godt 12.000 indbyggere er en stationsby, som hvert år vokser lidt – primært på grund af ældre medborgere, som flytter ind til byen fra oplandet. Brønderslev Kirke (1922) med tilhørende sognegård (1982) ligger flot og centralt placeret med en stor plads lige ud til en af byens hovedgader. Men begge bygninger lukker sig af – både fra byens rum og fra hinanden.

Menigheden ønsker at skabe mere fællesskab mellem kirken og det omgivende samfund ved at etablere et aktivt

og åbent miljø, som også tiltrækker borgere og brugergrupper, som ellers ikke plejer at komme i kirken.

Ved at samle kirke og sognegård i et indbydende og levende sted, som kan fungere som både værested, værksted og mødested, og som i forskellig grad kan lukkes og åbnes ud mod byen og ind mod kirke og sognegård, kan by, byrum og bygninger knyttes sammen i en slags blød overgang – en favnende 'invitationszone'.

Brønderslev Kirke. Invitationszone forbinder byen, kirken og sognegården

gøre op med lukketheden. Kirkerne ligger i forskellige typer bydannelser med hver sine karaktertræk og udfordringer. Der er dog to fælles træk, som

går igennem: alle tre kirker drives af aktive og ambitiøse menigheder, som har som mål at være nærværende og relevante i lokalmiljøet. Og alle tre op-

lever, at deres nuværende fysiske rammer spænder ben for, at de kan realisere deres mål. ■

Gellerup, en modernistisk bydel i storbyen

Gellerup Kirke i Aarhus Vest er en storbykirke fra 1976, opført i sammenhæng med den modernistiske forstadsbebyggelse, Gellerupplanen. Området har de senere år udviklet sig til en velfungerende multi-etnisk bydel, som på trods af fastholdende negativ omtale er i hastig udvikling og positiv vækst.

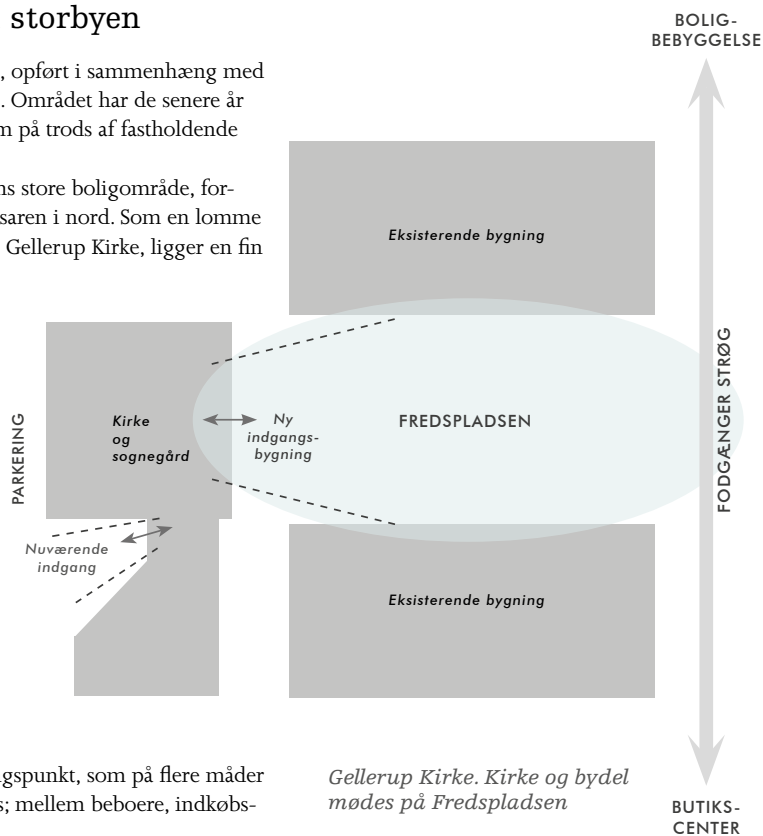
Som en hovednerve løbende tværs gennem bydelens store boligområde, forbinder et fodgængerstrøg butikscenteret i syd, med basaren i nord. Som en lomme på fodgængerstrøget, mellem et par lave bygninger og Gellerup Kirke, ligger en fin lille plads, som menighedsrådet kalder Fredspladsen.

I dag orienterer kirkens åbne indgangsparti, aktive kontorer og menighedslokaler sig mod en uvedkommende bagvedliggende parkeringsplads, mens kirkens facade ind mod Fredspladsen og fodgængerstrøget er helt lukket. Eneste åbning er en massiv kirkedør, som, fordi kirken ingen daglig aktivitet har ud mod pladsen, altid må stå låst.

Men kirkens frivillige og ansatte er engagerede i det multikulturelle og multireligiøse lokalområde, og man ønsker at gøre en forskel. Derfor drømmer menighedsrådet om at flytte kontorer og aktive funktioner fra parkeringspladsen om til Fredspladsen, bygge et nyt og åbent indgangsparti og i samarbejde med lokale organisationer og foreninger at forvandle Fredspladsen til et trygt og godt åndehul og værested for alle, uanset religiøs overbevisning.

Den smukke plads kan blive et fantastisk omdrejningspunkt, som på flere måder danner bro; bro mellem Gellerup og det øvrige Aarhus; mellem beboere, indkøbsfaciliteter og kultur; mellem religioner og etnicitet.

Læs mere om menighedsrådets visioner på side 18.

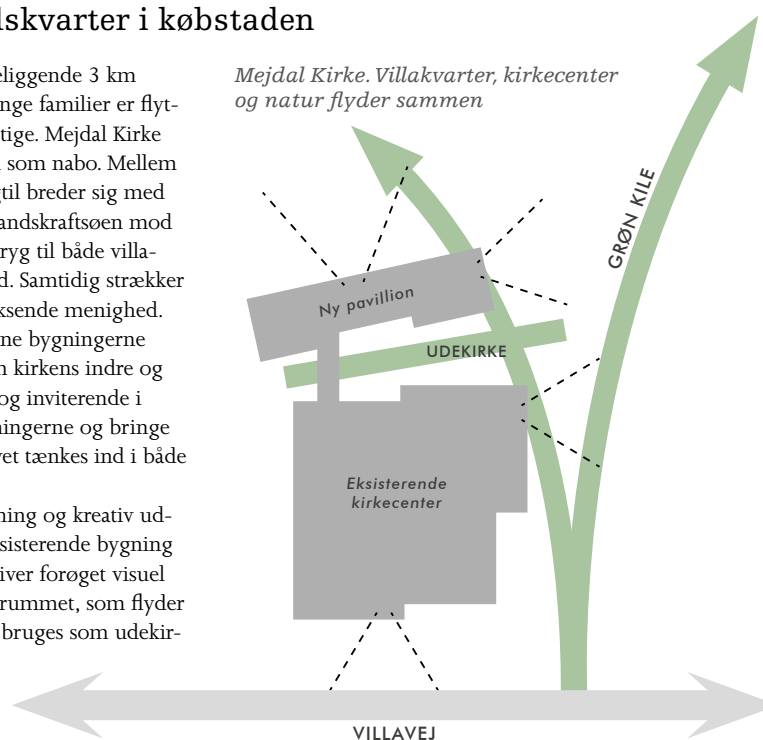
Mejdal, et ekspanderende forstads kvarter i købstaden

Mejdal er en forstad, oprindelig et parcelhuskvarter, beliggende 3 km sydøst for Holstebro centrum. Byen vokser hastigt, mange familier er flyttet til de senere år, og beboertallet forventes fortsat at stige. Mejdal Kirke (1982) ligger på en villavej med en stor daginstitution som nabo. Mellem de to bebyggelser starter en offentlig natursti, som bagtil breder sig med bakke drag og skov, og fører ned mod Storeådalen og Vandskraftsøen mod nord. Men kirken lukker sig fysisk om sig selv, vender ryg til både villakvarter og natur, og udnytter ikke den fine beliggenhed. Samtidig strækker lokalerne i det lille kirkecenter ikke længere til den voksende menighed.

Menighedsrådet skal bygge til og ønsker både at åbne bygningerne mod villakvarteret og samtidig opløse grænsen mellem kirkens indre og naturområdet. Man ønsker at gøre kirken mere synlig og inviterende i lokalmiljøet, trække oplevelserne af naturen ind i bygningerne og bringe kirkelivet ud i det offentlige grønne område. Friluftslivet tænkes ind i både undervisning, kirkelige aktiviteter og dagligdag.

Planen er at placere en ny glas pavillon, til undervisning og kreativ udfoldelse, frit i landskabet, samtidig med at der i den eksisterende bygning etableres nye åbninger med glaspartier og døre, som giver forøget visuel kontakt og passage ind og ud af bygningen. Landskabsrummet, som flyder ind mellem de to bygninger, er offentligt, og kan bl.a. bruges som udekirke og værkstedsgård.

Mejdal Kirke. Villakvarter, kirkecenter og natur flyder sammen

Niels Hviid

sognepræst i Gellerup Kirke i Aarhus Vest

Drømmen om et mødested

Bydelen Gellerup er under voldsom forandring. Hvordan tilpasser kirken sig en ny virkelighed, og er til stede i byrummet med udgangspunkt i vores visioner og værdier?

Bydelen Gellerup er multi: multikulturel, multietnisk, multisproglig, multireligiøs. Mangfoldighed kan være en berigelse, men også en udfordring. Og mangfoldighed kan også bare betyde fragmentering i en masse, små virkeligheder, som lever side om side uden at berøre hinanden.

Der bor ca. 80 forskellige nationaliteter i Gellerup. Og ca. 80 % af befolkningen har anden etnisk baggrund end dansk. Det er Danmarks fattigste sogn målt på gennemsnitlig husstandsindkomst – vel at mærke når de mange studerende er trukket ud af statistikken. Gellerup er omskiftelighed – der er en fraflytningsprocent på 19 % om året, og gennemsnitsalderen er 10 år lavere end i landet som gennemsnit.

Gellerup forandrer sig

Fra nu af og de næste 15 år undergår Gellerup Danmarkshistoriens største byfornyelsesprojekt. I dag er det en bydel med blokke med lejligheder, som alle ligner hinanden. Der skal en variation af funktioner ind i Gellerup: arbejdspladser, uddannelsesinstitutioner, nye veje, forretningsgade, måske en letbane med stoppested lige ved kirken, nyt bibliotek, ny svømmehal, biograf, ny bypark. Forandringen betyder også 5.500 nye beboere i vidt forskellige boformer.

Gellerup Kirke ligger i udkanten af Gellerupparken midt i alt det, som vil

forandre sig. Vi ved ikke meget konkret om de kommende forandringer. På torvet foran kirken – i daglig tale kaldet "Fredspladsen" – ligger tre andre bygninger omkring et gårdmiljø med høje platantræer. De tre grunde skal sælges, og der er ikke lavet lokalplan endnu, så alt er i spil. I kirken drømmer vi om en plads med liv, og en plads med mødesteder, og hvor vi kan være med til at præge byrummet med vores værdier.

Brobygning og medvandring som nøgleord

For det første, ønsker vi at være en kirke, der har Jesus Kristus i centrum. Det er vigtigt for os at sige det så tydeligt, for forskellig tro og religion spiller en stor rolle i Gellerup. Vi oplever, at den ærlighed kan være udgangspunkt for en tillidsfuld samtale om forskelle og ligheder mellem tro. Vi oplever også, at vores muslimske naboer efterspørger, hvad en kristen trospraksis er. Når vi ind imellem har lejlighed til at mødes og være vidner til hinandens tro, er det med til at nedbryde fordomme, opbygge tilliden og fremme samtalen.

Den anden pind i visionen er, at Gellerup kirke ønsker at være et sted, som er båret af fællesskab. Fællesskaber af forskellig slags: Samtale, musik, kaffe eller mad, leg og spil og kreativitet kan være samlende. Vi får at vide af vores samarbejdspartnere, at vi som

Foto: Gellerup Kirke

Fredspladsen med og uden liv.

kirke er gode til at være brobyggere mellem forskellige mennesker med vidt forskellig baggrund. Kan vi indrette indgangsparti og pladsen foran kirken, så rummet inviterer til fællesskaber af forskellig karakter? Kan overgangszonen imellem kirken og det offentlige rum invitere til møder mellem mennesker? Som Gellerup Kirke fremstår i dag, er den lukket. Den signalerer ikke liv, eller at det er et aktivt trossted. Det vil vi gerne lave om på.

Den sidste pind i visionen hedder, at vi ønsker at være en kirke, som er engageret i den verden, som vi er en del af. Den nære verden og den store verden. Vores virkelighed i Gellerup kalder blandt andet på et diakonalt arbejde. Kan vi udadtil udstråle, at vi i kirken er optagede af at svare på konkrete problemstillinger i specifikke livssituationer i den enkeltes og i vores fælles liv? Når vi besinder os på, hvad vi som kirke kan tilføre det offentlige rum, skal vi ikke gå på jagt efter nye værdier. Vi skal se indad og besinde os på de værdier, som allerede er vores. ■

Kenneth Skytte

partner, arkitekt m.a.a., Krydsrum Arkitekter

KIRKEN i byen?

Hvad betyder kirkebygningerne egentlig, hvis kun et lille fåtal kan se en mening med dem? Mange kirkebygninger i byen har mistet den oprindelige sammenhæng mellem bygning og funktion. Banalt sagt kan man sige, at kirkebygningerne for mange mennesker er tomme skaller uden meningsfyldt indhold. Er al håb ude for denne væsentlige del af vores kulturarv?

Et bygningsmæssigt overskud

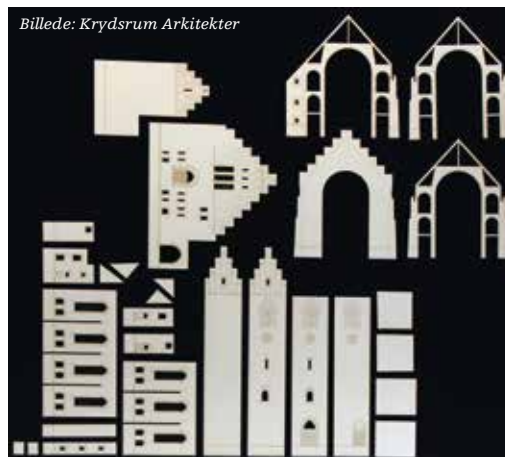
Da bykirkerne opførtes for omkring 100 år siden, var det med det formål at skabe kirke, hvor mennesker var. Og det lykkedes i en grad, der ikke kun i antal, men også i sociale henseender var imponerende. Dengang var kirkerne lokale dynamoer, som skabte fællesskaber og identitet i nærsamfundet, og som udgjorde en del af fortællingen om, hvem man var, og hvilket kvarter man boede i i den store by. Sammenhængen mellem kirkebygningens arkitektur og funktion var, så at sige, fuldstændig sammenhængende.

I dag ligger kirkerne tæt i København. Befolkningen er meget mindre end tidligere, og færre ser kirkerne som et tilbud, der henvender sig til netop dem. Derfor er sammenhængen mellem kirkebygninger og deres betydning for lokalsamfundet brudt, og derfor oplever vi kirkebygninger, der sælges, får ny funktion eller har en lille grad af anvendelse. Alligevel repræsenterer kirkebygningerne, for de fleste af os, stadig et åbent og imødekommende sted, hvor der er "højt til loftet", og hvor rum ansporer os til de mere eksistentielle tanker og oplevelser.

Bygningernes tavse sprog

"Kirkearkitektur" er forskelligt fra "arkitekturen i de bygninger, hvori der udføres kirkelige handlinger". God kirkearkitektur er i stand til at formidle

den store fortælling og iscenesætte et fællesskab, mellem mennesker, der går på tværs af øvrige grupperinger. I kirkearkitekturen sker dette gennem en bevidst anvendelse af traditionen i bygningens udformning, såvel som i anvendelsen af kirkebygningen.

Kirkebygningens bestanddele.

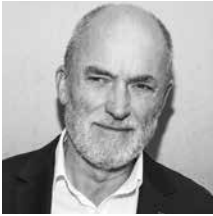
Oplevelsen af arkitekturen rammer en klangbund i os, som stemningssætter rumlighederne: Kirkebygningens placering i bybilledet, ankomsten og de høje rum og sammenhængen mellem øvrige rumligheder samt stoffigheder og lys, giver samlet oplevelser af en karakter, der er unik for disse bygninger – uanset hvilken funktion bygningen måtte have.

Transformationen

Hos Krydsrum Arkitekter har vi, siden vi vandt konkurrencen "Nyt Liv i By-

kirken" i 2008, haft kirkebygninger og rådgivning herom som en fast del af vores praksis. Vores tilgang til bevarelsen af bygningskulturarven er transformation: Gennem udvikling af bygningernes anvendelse og udtryk gør vi dem relevante for samtiden og sikrer, at vi ikke mister denne arv for fremtidige generationer. Kirkebygningerne i byen har deres berettigede plads, hvis vi er i stand til at få sammenhængen mellem arv og nutid til at hænge sammen igen. Hvis vi er i stand til at fylde tomrummet ud bliver kirkebygningerne igen relevante for os.

Et par af de kirker, det lader til at være lykkedes for, er Timotheus Kirke i Valby og Gethsemane Kirke på Vesterbro. Her oplever man aktiviteter i et omfang og med en bredde, der giver kirkebygningen sin status som lokalt kraftcenter tilbage. Det har endda kun afstedkommet små bygningsmæssige ændringer at få aktiveret kirkerummene, der i Timotheus Kirkes tilfælde huser madklubber, musikfestivaler og -koncerter, filmklub, foredragsrækker og meget andet. For Gethsemane Kirke, der var "genstand" for "Nyt Liv i Bykirken"-konkurrencen, er der gang i "uKirke" med et hav af kulturelle arrangementer og events, der vil få mange kulturhuse til at blegne. Så lad os se at få reaktiveret de kirkebygninger, der venter på, at nogen tør tage skridtet. ■

Jens Bertelsen

arkitekt, CEO, tidl. kgl. bygningsinspektør

Kommunikation i mellemrummet

Kirken er udfordret i den moderne by, fordi den måde, vi kommunikerer med hinanden på, er forandret radikalt de sidste år. Som bygning kan kirken i den nuværende form have svært ved at imødekomme de samme forventninger til det offentlige rum, der i disse år forandrer "brugerfladen" i rådhus, biblioteker, universiteter, skoler og alle andre offentlige institutioner.

Internettet har udviklet sig eksplosivt de sidste 10-15 år, og kommunikationen her er noget, vi skal lære – både at udnytte rigtigt og tage alvorligt som et vilkår i en moderne verden. Bogen "The Cluetrain Manifesto" (udgivet i 2000) indeholdt 95 teser om, hvordan fremtidens kommercielle marked ville transformere sig fra at være en envejskommunikation fra producent til forbruger til at være en samtale. De 95 teser var inspireret af

Kirkens rum er derfor et tilbud om kirke + "noget", og tilbyder dermed noget ganske andet end den funktionelle fleksibilitet og foranderlighed, de fleste andre offentlige rum tilbyder i dag.

Martin Luthers 95 teser, der blev hængt på døren til Wittenberg Slotskirke 31. oktober 1517. Bogen blev skrevet før Facebook, Twitter, Snapchat o.a. blev opfundet og forudsagde dermed den udvikling, der allerede er kommet. Men de 95 teser handlede om – som hos Luther – at forhindre handel med afladsbreve. Hos Luther med det formål at få syndsforladelse. På det kommercielle marked med det formål at erstat-

te virksomheders hovedløse jubelsalg med ærlig information. "Af kærlighed til og iver efter sandheden", som Luther skrev på kirkedøren!

"The Cluetrain Manifesto" beskriver den kulturelle forskel mellem den kommercielle kommunikation for 20 år siden, hvor vi var del af et "push society" og i dag, hvor vi er del af et "pull society". Vi trækker oplysninger på alt og alle og hinanden, når vi har lyst til det, og er nysgerrige efter at finde informationen, og det at kunne trække oplysninger er et krav for at opnå troværdighed.

Mange af vores eksisterende kirker har ikke så nemt ved at indgå i en ny kulturel orden. Når der skal bygges nyt, er det en anden sag. Så kan byggeprogrammet formuleres til at imødekomme kulturelle forandringer og nye krav og nye måder at bruge kirken på: at være inviterende, at opfordre til at holde en pause, at indbyde til at lade

sig forsinke for en stund ... alt sammen organiseret og orkestreret med bevidstheden om det moderne menneskes behov og ønsker. Men det tager længere tid at lade sig forsinke, end at åbne en let glasdør i stedet for en tung trædør – sådan som mange kirker de sidste år har forsøgt at løse problemet med det at være inviterende på! Der er brug for en større rumlighed – et mellemrum – mellem de

travle gader og kirkerummet. Dvs. et mellemrum, der inviterer indenfor, og samtidig og naturligt bremser farten fra byen ind i kirkerummet.

Kirkerummet er bundet af og indrettet til den aktuelle liturgi, altså de forskrifter, der styrer gudstjenesten. I den tomme, tavse kirke er der en ro i rummet, der er større end den enkelte. Kirkens rum og dets anvendelse er i et vist omfang bundet af, at kirken skal kunne være umisforståelig kirke til gudstjeneste, dåb, begravelse etc., og at rummet har en fasthed – en fast kerne – samtidig med, at det bruges til mange andre funktioner som foredrag, koncerter, babysalmesang etc. Kirkens rum er derfor et tilbud om kirke + "noget", og tilbyder dermed noget ganske andet end den funktionelle fleksibilitet og foranderlighed, de fleste andre offentlige rum tilbyder i dag.

Hvis kirkens mellemrum repræsenterer en serie af forskellige måder at være til stede på, så inviterer selve kirkerummet til samtale, for her er den ro, som kun de færreste andre rum i byen kan tilbyde, en meget væsentlig kerne – her er der mulighed for, at der opstår en vigtig samtale, der overhaler email'ens flygtighed og de sociale mediers råhed indenom. Her er der mulighed for at blive talt med i stedet for at blive talt på. Det er vel ikke så ringe et perspektiv for kirken i den moderne by! ■

Peter Møller Jensen

sognepræst i Bellahøj-Utterslev Sogn, København

Bellahøj-Utterslev Sogn i København

– kirke med fokus på det søgende menneske

”En kirke på vej for alle, der er undervejs” Sådan ser vi os selv som kirke i Bellahøj-Utterslev. Det var egentlig den store og omfattende proces med først sognesammenlægning og derefter kirkelukning, der gav anledning til at profilere kirkens tilbud mere tydeligt. Da Bellahøj og Utterslev blev slået sammen til ét sogn med to kirker var det pludselig oplagt at sammenligne de to kirkers særegenheder. Ligesom der i Utterslev kirke var fokus på aktiviteter rettet mod børnefamilier, så var det ligeså tydeligt, at tendensen i Bellahøj kirke gik i retning af ”de søgende”, det vil sige mennesker, oftest modne, der stod i periferien af det kirkelige fællesskab, eller for manges vedkommende aldrig var nået til at se sig selv som kristne.

Samlingspunkter med vægt på liv og eksistens

Allerede for ca. 15 år siden begyndte de første anslag til samlingspunkter, der med vægt på liv og eksistens skulle sænke tærsklen til kirken og møde mennesker i respektfuld samtale. Kristendomskurser, opfølgende studiekredse og ikke mindst pilgrimsvandring blev hurtigt fastetablerede og populære aktiviteter, som samlede folk, der for langt de flestes vedkommende ikke havde nogen berøring med kirkens verden i forvejen. Efterhånden er paletten udvidet med prædikenværksteder, fordybelsværksteder, meditationsgudstjenester og guidede meditationer, retræter, aftenrum, hvor mennesker med noget på hjerte inviteres og går i samtale med deltagerne. Også selve højmassen har

Foto Torben Dahl

Udendørs gudstjeneste i Brønshøjparken

ændret form og kaldes hos os Bellahøjmassen; med rytmisk musik, medinddragelse af lægfolk, sproglig enkelhed og meditative indslag prøver vi at åbne højmassen op for dem, der oplever den traditionelle form som stiv og upersonlig.

De traditionelle aktiviteter får også et twist af spiritualitet

For nogle år siden lukkede Utterslev Kirke og alt samledes i Bellahøj Kirke. Med en større udbygning af den lille kirke her i 2016 er der nu også blevet plads til at videreføre det vigtige arbejde for børnefamilierne i ordentlige rammer, men Bellahøj Kirkes stærke profil med fordybelse, dialog og stadig eksperimenteren står fast. En moderne kirke, der hele tiden drives frem af samspillet mellem det kristne budskab og nutidens søgende mennesker og lysten til at gå nye veje for at møde de mennesker.

Er det så muligt at holde fast på at

være kirke for hele sognet, når der i den grad satses på profilerarbejdet? Ja, naturligvis, for vi holder stadig fast på alle kerneopgaverne med kirkelige handlinger (som der er mange af i sognet!), velbesøgte sociale aktiviteter som strikkecafé, malerværksted, fredagscaféer for de ældre, lørdagsaftener med middag og underholdning og et rigt musikliv. Men tingene kan heller ikke holdes helt adskilte, så ofte får de traditionelle aktiviteter også et twist af spiritualitet, f.eks. indgår Kristuskransen og meditationer som centrale elementer i konfirmandundervisningen, og i malerværkstedet er det ikke ualmindeligt, at der arbejdes med ikoner, som introducerer spiritualiteten i praksis. Vi er meget bevidste om ikke at bygge mure op omkring de forskellige sider af kirkens virke, men snarere at lade tingene virke sammen på kryds og tværs, så en fælles forståelse af at være kirke sammen kan udbredes. ■

Vibeke Houmøller

sognepræst ved Skt. Lukas Kirke i Aarhus

Skt. Lukas Sogn

- et bysogn i det indre Aarhus

Skt. Lukas Sogn med godt 10.000 indbyggere ligger i centrum af Aarhus. Sagnet er ungt – den største befolkningsgruppe er mellem 20 og 35 år, og den næststørste er mellem 0 og 2 år. Der bor mange studerende, som får deres første barn, inden de efter endt studium flytter efter job eller billigere huspriser. Det betyder en løbende udskiftning af sognets beboere.

Meget løs sognetilknytning

Samtidig er sognegrænserne nærmest ikke-eksisterende. Der er kort afstand mellem kirkerne – mange ved ikke, hvilket sogn de hører til, og føler sig ikke forpligtet af det – de søger til den kirke, som bedst tilbyder dem det, de søger. De går f.eks. med mødregruppen til babysalmesang i én kirke, holder barnedåb i en anden, går til koncert i en tredje og opsøger en præst fra en fjerde kirke for en samtale.

En af konsekvenserne af en så løs sognetilknytning er en lille kernemeneighed. Der er ikke ret mange, der trofast møder op til gudstjenester og arrangementer og føler sig forpligtet på sognets ve og vel. Det gør det svært at finde frivillige til forskellige opgaver ved kirken, og det gør det svært at skabe kontinuerlige fællesskaber.

Til gengæld har vi hele Aarhus Indre By som grundlag for vort virke som kirke. Når vi inviterer til gudstjenester, koncerter, foredrag og andre aktiviteter, rækker vi ud mod langt flere end de 10.000, der bor i sognet. Og det giver nogle muligheder, som også forpligter, i forhold til det særpræg, Skt. Lukas Kirke har som en stor ny-klassicistisk kirke med plads til 500 mennesker, og i

forhold til de særlige kompetencer, kirkens medarbejdere hver især har.

Fokus på menneskers søgen

Et område, vi har særligt fokus på, er menneskers søgen efter rum og tid til stilhed, fordybelse og bøn – til tanker om tro og tvivl – til mødet med Guds nærvær. Derfor har vi én gang om måneden Natkirke, hvor dørene til kirken står åbne, og hvor man kan tilbringe kortere eller længere tid i kirkens meditative rum.

Vi tilbyder trosamtaler – både i form af individuel åndelig vejledning og i form af grupper, der mødes og f.eks. med udgangspunkt i Bibelens tekster eller gode film deler trosoplevelser.

Vi vægter et varieret liturgisk liv med gudstjenester, der kommer forskellige mennesker i møde. Under Aarhus Jazzfestival er der hvert år jazzgudstjeneste i sommernatten. Vi laver forfattergudstjenester, hvor en forfatter inviteres til at lade sig inspirere og udfordre af en konkret bibeltæst. Vi har musikgudstjenester til kyndelmisse, allehelgen og advent – mediativ gudstjeneste nytårs-aftensformiddag – friluftsgudstjeneste 2. pinsedag i skoven.

Endelig udnytter vi kirkens fantastiske akustik til et væld af koncerter. Når kirkens nabo, torvet på Ingerslevs Boulevard, om lørdagen vrirler med liv,

inviterer vi f.eks. til en halv times koncert i kirken med dejlig musik og plads til et pusterum midt i indkøbene.

Menneskers ensomhed og faldende dåbstal

En anden udfordring, vi som kirke møder i disse år, er menneskers ensomhed. Det har ført til, at vi en gang om måneden inviterer singleforældre til

spisning og fællesskab i kirken med deres børn. En anden gang om måneden inviteres fortrinsvis ældre til fællesspisning, hvor maden er inspireret af bibelske tekster. Derudover holder vi julefest og påskefest for brugere af en nærliggende varmestue.

Faldende dåbstal og et stigende antal udmeldelser er en udfordring, vi netop nu er meget optaget af i hele Aarhus. Det kalder på nye initiativer måske først og fremmest i form af formidling. Hvilke gode grunde er der til dåb og til at bruge kirken og være medlem af den? ■

Heine Lokjær Hansen
sognepræst ved Skalborg Kirke i Aalborg

Som en blomst med et tomt blad - om forstadssognet Skalborg i Aalborg

Første søndag i 1970 åbnede den nybyggede Skalborg Kirke dørene. Forstaden Skalborg havde fået sin egen kirke, og mange har haft deres gang i kirken i alle livets sammenhænge. Kristentroen er levet og udfoldet lige siden. Skolen, sportsklubben og kirken er her stadig, men sognet er ikke det samme som i 1970.

Byudviklingen har forandret Skalborg by og sogn til at være et mangfoldigt sogn. Villakvarterer er en blanding af guldbrylluppar, enlige og børnefamilier, mens de almennyttige boligområder er blevet beriget med flere nationaliteter og kulturer, så beboersammensætningen er mangfoldig. Aalborg Storcenter har mangedoblet trafikken i Skalborg. Internettet har forandret kommunikationsformerne. Skalborgs beboere lever deres hverdagsliv, kulturliv, indkøbsliv og kirkeliv både i Skalborg og i Aalborg. Skalborg Kirke agerer, og det er udmøntet i nye former for organisering og tilbud om deltagelse i levende kristentro.

Visionen og netværksorganisering

Skalborg kirke arbejder ud fra den fælles vision:

Vi vil være levende kirke i Skalborg

- ved at lade os udfordre af kristendommens relevans for alle livets forhold
- ved et rigt og varieret gudstjenesteliv
- ved at fremme fortroligheden med kristendommen.

For at kunne realisere visionen samarbejder medarbejdere, menighedsråd og frivillige i vores netværksorganisation og løfter hver sin del af opgaven. Sammen gør de det muligt at realisere vores vision. Menighedsrådet leder gennem formålsbeskrivelser og ressourcefordeling. Det er teams af frivillige, som

planlægger og afvikler de fleste af Skalborg kirkes aktiviteter.

Kommunikation

Skalborg har ikke én kommunikationsplatform, som alle beboere ser. Derfor kommunikerer Skalborg kirke med annoncering i ugeaviser, kirkeblad, hjemmeside, kirkens og Skalborg Samråds Facebookside og via skolens foreldreintra. Og i vores interne kommunikation med meddelelser, flyers og meddelelser ved gudstjenester. Ingen ser det hele, men mange ser noget. Kommunikationen er målrettet mod målgrupperne.

Udfordres af kristendommens relevans for alle livets forhold

Vi udbyder månedlige højskoledage og onsdagscafé onsdag formiddage samt fredagstræf fredag aften. Samtidig har vi et rigt musikliv med koncerter, sangtimer og syng solen ned. Musiklivet byder på en bred palet af arrangementer af både rytmisk og klassisk tilsnit. Der er koncerter for både store og små, og aktørerne er både børn, unge og voksne.

Rigt og varieret gudstjenesteliv

Vores sogn er mangfoldigt, og det skal vores rige og varierede gudstjenesteliv afspejle. Derfor har vi vores konceptgudstjenester: højmesser, plejehjemsgudstjenester, Gud og spa-

ghetti, gospelgudstjenester og rytmiske gudstjenester.

Hvert gudstjenestekoncept har sin egen liturgi og fremtoning, så sognets og byens beboere kan møde Gud, sin næste og sig selv ved en gudstjeneste. I 2017 kommer der en ny gudstjeneste på, som bygger videre på vores musikalske børnearbejde.

Fremme fortroligheden med kristendommen

Skalborg Kirke vil fremme fortroligheden med kristendommen. Det gør vi ved at indgå i et godt og konstruktivt samarbejde med skolen, som bad os om at udvide skole-kirke-tilbuddene. Derfor vil vi fra 2017 have 2-3 dages forløb med 1. klasse, 3. klasse og 5. klasse. Samt en projektuge med elever fra 8. klasse.

Vi har et spirende musikliv for børn, som er i konstant udvikling. Derfor udbyder vi babysalmesang, sang og salmedans for alle 1-5 årige og gode spire- og børnekor. Og håber, at vi kan få et ungdomskor. Musik i kirken fremmer fortroligheden med kristendommen.

Vi udbyder "Hvad tror du på – voksende tro for voksne", som er samtaleaftener om tro og ikke-tro for at give voksne rum for at tale om tro.

Skalborg Kirke vil være levende kristentro for flest mulige i Skalborg og Aalborg, for vores virkelighed er, at deltagerne krydser sognegrænser for at deltage i aktiviteter i Skalborg kirke. ■

Grete Wigh-Poulsen

provst i Kolding Provsti

”En del af paletten”

I Kolding er ungdomspræsten ansat af Kolding Kommune, hvor han indgår i kommunens forebyggende og opsøgende arbejde blandt unge.

25 % af ungdomspræstens stilling er som SSP-medarbejder. Han indgår altså i kommunens forebyggende og opsøgende arbejde blandt unge. Han færdes på uddannelsessteder, han tilbyder sig som samtalepartner for unge og er af og til at finde, når der er mange i gårde, f.eks. når det er juleøl-tid.

For et par år siden, da ungdomspræsten og jeg mødtes med en af kommunens chefer og direktører for at få afklaret, om kommunen ønskede at fortsætte ordningen, sagde social- og seniordirektøren, at de ønskede at have så mange forskellige tilbud som muligt ”på paletten”. Enhver, der kan byde ind med noget, der er til gavn for kommunens borgere, er derfor for ham at se vigtigt at inddrage. Ungdomspræsten kan samtalen. Det er der mange andre, der kan. Men han kan også samtalen om tro, håb og kærlighed. Det er der brug for, sagde direktøren.

”Der er brug for os!”

Det sker, at den slags samarbejde anfægtes. Det skete for nylig i en anden østjysk kommune. Skytset blev rettet mod kirkernes skoletjenesters arbejde. Der er dem, der mener, at det er slet skjult agitation for kristen tro. Der tales i de kredse om at holde kirken og alt dens væsen ud i arms længde, afgrænse og afsondre den fra alt samfundsliv.

Fornemmes det derfor af og til som om, det er modstandere og skeptikere, der sætter dagsordenen for, hvor folkekirken må spille en rolle, så er der også andet på færde og i gårde. Der er heldigvis også dem, der ved, at folkekirken, som navnet siger, hører til lige præcis dér i samfundet, hvor ”folket” er. Der bliver kaldt på det, som præster,

kirke-kulturmedarbejdere, organister og menighedsråd kan rundt omkring i kommunerne.

Der er brug for os! Det er den indstilling, som vi langt, langt oftest mødes med fra både politikere og embedsmænd, institutioner i kommunen. Hos os vil man f.eks. gerne vide om og kunne henvise til de diakonale tiltag, der gøres. Man vil meget gerne kunne henvise til og trække på det arbejde, der gøres i og omkring Kolding internationale menighed og provstiets tværkulturelle arbejde. Det er selvsagt blevet meget aktuelt det seneste år. Når biblioteket udbyder café-møder, er det præster, der bliver bedt om at komme med et kulturelt oplæg og dele en kulturoplevelse.

Tradition for relation og samtale

Måske blev grunden lagt med skole-kirke-arbejdet. En af kommunens folk, den tidligere skoledirektør, var med til at oprette tjenesten.

Han lagde sammen med præster, menighedsrådsmedlemmer og den daværende provst energi og position til. Dermed var han med til at forankre et stærkt samarbejde mellem skole og kirke i kommunen. Konkret betyder det, at skole-kirke-medarbejderne har arbejdsplads på Pædagogisk Central, indgår i staben der, og, ikke mindst, befinder sig lige præcis på det sted, hvor en lærer søger materialer.

Det betyder også, at der gennem det fælles projekt, er skabt en tradition

for relation og samtale mellem provst og kommune, der videreføres, og f.eks. gjorde det let at nå til enighed, da det blev muligt at lave forsøg med at lægge konfirmandundervisningen inden for skolens skema.

Så set herfra er der områder, hvor det lykkes godt og giver mening at løse opgaver sammen kommune og folkekirke.

At der så i praksis af og til kan være kommunikationsgange, der er svære,

at der kan være afstand mellem politikere, embedsmænd og de, der i praksis skal udføre arbejdet, er noget andet. Viljen til samarbejde findes på begge sider. Det er jo ikke fremmed for os, at samarbejde kræver opmærksomhed – og tid.

Det er godt, at der kaldes på det, som vi i folkekirken kan og vil. Om man bryder sig om udtrykket eller ej, så er vi jo i sagens natur allerede en del ”af paletten”, fordi folkekirkenes medlemmer er borgere i kommunen. ■

JUL I FÆLLESSKAB i Vejle

I Vejle har man en lang tradition for at arrangere juleaften for ensomme, hjemløse og alle andre, der gerne vil fejre juleaften sammen med andre. Både kirker og kirkelige organisationer er involveret i arbejdet.

Provst Leif Arffmann har været med i mange af årene, og han fortæller, at arrangementet har været holdt flere forskellige steder og af forskellige parter. I mange år blev aftenen afholdt i Grønnegade, hvor KFUM's Sociale Arbejde i Danmark drev et fritidshjem. Senere blev arrangementet flyttet til KFUM's bygning, og nogle af byens præster gik i gang med at organisere denne juleaften.

Sognepræst Gunnar Andreassen, der var ved Vor Frelsers Kirke (1976-1978), og siden hen Sct. Johannes Kirke (1978-1986) påtog sig sammen med sin familie at stå i spidsen for arbejdet. Julearrangementet blev udvidet til også at omfatte juledag og 2. juledag, og der blev etableret en gruppe af frivillige, der på skift havde "vagt". Denne gruppe blev ved med at fortsætte i mange år, og nye mennesker kom til. I disse år blev arbejdet med at tilrettelægge julearrangementet gjort af A-Ringen under KFUM's Sociale Arbejde, senere Café Parasollen. De lokale Y's Mens klubber blev også inddraget i arbejdet, og på et vist tidspunkt blev der knyttet kontakt til Kirkens Korshær, således at julearrangementet blev et fælles anliggende.

"Jul i fællesskab" nu 3 steder

For nogle år siden tilkendegav KFUM's Sociale Arbejde og Kirkens Korshær, at "Jul i Fællesskab" var blevet et alt for nydeligt arrangement. De mennesker, der havde deres daglige gang på korskærens varmestue og på Parasollen fandt sig ikke godt til rette i "Jul i Fællesskab". Derfor blev det besluttet, at Vejles fire bysogne på skift skulle stå for afholdelse af arrangementet. Der blev derfor lavet en turnus, således at det pågældende menighedsråd i det år, der

er tale om, udpeger en tovholder, der sammen med den store gruppe af frivillige tilrettelægger arrangementet. I år er det således Sct. Johannes sogn, der er vært. Fra de 3 steder kommer der frivillige, præster, ledere og andre, der er interesserede i at være med som frivillige, i alt en 20-30 personer.

I 2010 var det første gang, der blev afholdt "Jul i Fællesskab" 3 steder i byen: Kirkens Korshær, Café Parasollen, hvor der er ansatte og frivillige tilstede, og i Missionshuset, hvor der kun er frivillige.

En aften fyldt med kærlighed og hjælpsomhed

Lillian-Marie Jakobsen har været frivillig ved "Jul i fællesskab" i flere år. Sidste

år var hun værtinde i Missionshuset, og hun fortæller her om arrangementet: "I alt var vi 100 mennesker i Missionshuset, i Café Parasol-

len var der 40 personer og det samme i Kirkens Korshær. Juleaften er traditionel med flæskesteg, rødkål, brune og hvide kartofler og brun sovs og bagefter risalamande. Vi danser om juletræet, synger julens salmer og sange, juleevangeliet læses, og ved kaffen høres en julehistorie, og måske er julenisserne på spil. Vi er mange forskellige mennesker, og alle er gode til noget. Mange af de frivillige kan noget forskelligt. Dejligt med en kirkesanger, der kan synge for, en der er god til teknik, når mikrofonen driller. Alle er gode til at hjælpe!

Lillian-Marie Jakobsen har været frivillig ved "Jul i fællesskab" i flere år. Sidste år var hun værtinde i Missionshuset, hvor der var 100 mennesker til juleaften.

Arrangementet juledag starter kl. 12 med julekål, ribbensteg og medister, og her er der en helt anden stemning. Selvom mange var der dagen før, er stemningen helt anderledes. Alle slapper af og nyder den gode musik, det hyggelige banko, kaffen m.m."

Sidste år kunne man efter jul i Vejle Amts Folkeblad læse om en af de frivillige, der havde holdt sin første jul uden sine børn, da han lige var blevet skilt. Han ville gerne sige tak for al den kærlighed, han mødte denne aften. ■

"Jul i Fællesskab" udsender breve, der beder om støtte til arbejdet. Desuden ydes der økonomisk støtte fra foreninger, firmaer, faglige organisationer, klubber, menigheder og Vejle Kommune.

Sabine Kleinbeck

kommunikationschef i Vesterbro Sogn

Én kirke med mange kulører

Mange morgener, når jeg stiller cyklen ved kirkekontoret på Vesterbro, hilser jeg på en flot klædt og sminket kvinde – som også er en mand. Køber jeg morgenbrød til kontoret, bliver jeg ekspektet af en ung kvinde, der bærer tørklæde. Og sætter jeg mig på cyklen om eftermiddagen, til møde i en af Vesterbros kirker, kan jeg nogle gange ikke kante mig frem for ladcykler fyldt med børn.

Vesterbro i København har forandret sig i 00'erne. Fra at have været et nedslidt arbejderkvarter, har bydelen udviklet sig til et lokalområde, der fremstår som et attraktivt sted for hele København. Det er blevet en ung bydel, med mange unge og børnefamilier og få pensionister. Der bor også en del indvandrere i 2. eller 3. generation. Og i bydelens gader og pladser finder man fortsat sårbare og udsatte mennesker.

Kirker i fællesskab

”Gentrificering” kaldes dette bevidste arbejde med byfornyelse af gamle industriområder, som Københavns Kommune igangsatte i 90'erne, hvor man ved sammenlægning af små lejligheder til større samt byfornyelse af fællesarealer har ændret befolknings sammensætningen, så der i dag er flere forskellige socioøkonomiske, kulturelle og etniske baggrunde på ét sted. Det er alt sammen med til at tegne et billede af en bydel med stor mangfoldighed, øget mobilitet og høj kreativitet. Det betyder mange forskellige holdninger og tilgange – også til kirken. Det er disse forskellige tilgange, kirkerne i fællesskab har søgt at afspejle.

Og løsningen på udfordringen blev for kirkerne på Vesterbro et omfattende samarbejde, så de i dag er organiseret i ét sogn med syv kirker. Samarbejdet blev til i erkendelsen af, at ingen kirke alene kan imødekomme alle. Men sammen kan vi tale til flere. På det organisatoriske niveau har det bl.a. betydet at samle, for i fællesskab at kunne skærpe den enkelte kirkes udtryk; gøre det så tydeligt, at vesterbroeren lander det rigtige sted ved første henvendelse. Det er en af vores definitioner på at yde en høj service i byen, hvor et af karaktertrækkene er en høj koncentration af virksomhedsaktivitet inden for kultur- og servicebranchen.

Samspillet mellem forskellighed og fællesskab

Da kirkerne i 2008 (den gang 9 kirker og 8 sogne) valgte at tage den store udfordring op, at placere kirken i det moderne bymenneskes bevidsthed, skete det bl.a. på baggrund af en stor undersøgelse foretaget af analyseinstituttet Zapera – i dag YouGov. Kirkerne søgte dokumentation for Vesterbroernes syn eller tilgang til kirken. Undersøgelsen viste blandt andet, at folk gerne vil kirken – men i en mere moderne version, der kan lægge op til dialog og interaktion, og med et differentieret udbud, der giver mulighed for en individuel tilgang til kirken. Det bestyrkede os i, at der var behov for at afspejle en større mangfoldighed i kirkelivet; at udvikle én kirke med mange kulører.

Så et af kendetegnene ved arbejdet i Vesterbro Sogn i dag er samspillet mellem forskellighed og fællesskab, hvor kirkerne har haft mod til at bevæge sig

væk fra en enhedskirke, med samme ydelse i alle filialer, til at være mest mulig kirke på Vesterbro. Og mest mulig kirke har sine rødder i forskellighed; en tydelig profil af hver enkelt kirke. Og samtidig har der været et ønske om i fællesskab at kunne løfte større opgaver på tværs af de enkelte kirker, som fx etablering af natkirker, større sociale initiativer, at være synligt tilstede i byrummet i forbindelse med de kirkelige højtider, bydelens fester og begivenheder og gadepræstens arbejde. I fællesskab at udvikle nye måder at være kirke på, på en måde så kirkerne supplerer hinanden, og ikke doublerer.

Profilering af de 7 kirker

Konkret har det betydet en udvikling af de nu 7 kirkers profiler. Profilerne er opstået i samspil mellem kirkens rum (og akustik); kirkens beliggenhed (på et hovedstrøg, en plads eller i en sidegade); kirkens umiddelbare nærmiljø (fx betydningen af at ligge tæt på en skaterpark med mange unge eller i byens ”red light district”) samt kirkens tradition – udtrykt gennem menighedens og præstens teologi. Resultatet er, at der i dag er en langt større variation af gudstjenester, kirkemusikalske udtryk, kultur- og undervisningstilbud samt diakonale indsatser.

Det har givet kirke med en stærk rytmisk profil, hvor der i dag er TirsdagsJazz, Vesterbro Gospelkor og natkirke/Fredagskirke, præget af yngre musikkunstnere. Det betyder kirke med en stærk diakonal profil: gade-gudstjenester med efterfølgende supperspisning; store støttekoncerter; tilbud til folk, der ikke har andre steder

Illustrationer:

- Eliaskirken oplyst
- Ramona og børnekoret
- Liane i sofa foran Kristkirken
- Event i uKirke

Mere om Vesterbro Sogn

I 2012 blev sognene på Vesterbro lagt sammen til ét stort sogn med ca. 45.000 indbyggere. I dag er der 7 kirker i sognet: Apostelkirken, Eliaskirken, Enghave Kirke, Kristkirken, Mariakirken, Sct. Matthæus Kirke og uKirke. Kirkefondet har næsten lige udarbejdet en evalueringsrapport både eksternt og internt i sognet. Rapporterne kan ses på www.kirkefondet.dk

at gå hen, samt nødherberg og shelter til illegale indvandrere. Der er sidegadekirken, hvis funktion er at være kirke for flygtninge og indvandrere; at skabe fællesskaber på tværs af kulturer, generationer og sociale skel; som inddrager kristne med anden etnisk herkomst i udviklingen af kirken. Der er kirken med de meget forskellige kirkemusikalske gudstjenester fra Bachkantater til Ramona og ungdomskoret; fra Hildegardmeditationer til "Syng løs". Så er der kirken på livlige Enghave Plads, der taler til børn og unge med et omfattende konfirmandarbejde, tankeværksted og Aftenkirke. Midt på Vesterbro ligger sognets største kirke, der vægter det klassiske udtryk med store musikevents, orgelfestivaler og kulturarrangementer, som ofte kendetegner de store bydelskirker. Endelig er der uKirke, der søger samskabelse med unge, og som på mange måder er i en kategori for sig. Den er "frisat" til at finde nye veje i formidlingen af kirke til unge; at fungere som et slags eksperimentarium både i forhold til unge og til kirkerne på Vesterbro. Alt sammen for at give meningsfulde fællesskaber og et katalog af nærværen-

de, livsbekræftende, tankevækkende, skæve gudstjenester og aktiviteter, der kan give den enkelte styrke og håb til at gå deres egen livsvej.

Nyfortolkning af folkekirkebegrebet i byen

Samarbejdet er dermed også blevet et forsøg på at nyfortolke folkekirkebegrebet, i en by (del), hvor netop folkekirkebegrebet er udfordret, når godt halvdelen (55 %) af vesterbroerne er medlemmer af folkekirken i dag. Spørgsmålet var og er, hvordan vi bedst anvender de begrænsede ressourcer til at fastholde og styrke båndet mellem folk og kirke, så folk fortsat vil finde, at medlemskab af folkekirken er en del af deres virkelighed? Og hvordan skal vi være kirke i forhold til de næsten 50 %, der ikke længere, eller måske aldrig har set kirken som en del af deres virkelighed? På Vesterbro har kirkerne valgt at svare, at det er at gå ind i de kulturer, der er repræsenteret i denne bydel; at være i dialog med Vesterbro; at skabe kirke med folk, så der etableres autentiske mødesteder mellem folk og kirke, der rykker lidt ved

de folkelige forestillinger om kirke.

En dobbeltstrategi, der søger at give medlemmerne den bedste service, når de søger kirken og samtidig at turde være offensiv i at skabe helt nye mødesteder mellem folk og kirke. Det forudsætter et godt samspil mellem forskellighed og fællesskab, fordi det er i forskelligheden, i uenigheden, at vi finder det produktive; og i uenigheden, at vi bliver opmærksomme på nye løsninger; udvikler nye, forskellige kirkelige udtryk, der kan give forskellige bud på kristen livsstydning. ■

Jette Dahl

stiftspræst for åndeligt søgende i Ribe Stift og præst i Treenighedskirken i Esbjerg

Åndelig madpakke efterspørges!

Jeg blev ansat i 2011 som stiftspræst for åndeligt søgende i Ribe Stift, og har Treenighedskirken i Esbjerg som mit udgangspunkt. Som inspirator, brobygger og medvandrер kommer jeg i hele stiftet, både i by- og landsogne. Den åndelige længsel spirer overalt, og mine kurser og arrangementer bliver godt modtaget.

Åndelige dannelsesgrupper

For tre år siden tog jeg initiativet til et intensivt forløb over to år med grupper af 10 deltagere, såkaldte "åndelige dannelsesgrupper". Jeg erfarer her, at åndelighed er en kvalitet, vi kan udvikle i fællesskab. Vi henter inspiration fra forfatter og præst Lene Højholt: "Vejen – meditativ fordybelse i Johannevangeliet" (Borgen, 2006). Her skabes et rum med højt til loftet. Her får troen sprog, og vi afslutter hver gang med samme ritual: en salme, bøn og en meditation med efterfølgende stilhed. Det bliver til trospraksis for den enkelte. En deltager skriver som afslutning på forløbet bl.a. følgende: "Jeg søgte en form for trospraksis. For mig har det været ganske overvældende at finde de store ord frem om det, jeg næsten ikke engang selv turde fornemme under selve læsningen af bogen. Jeg havde i forvejen ikke noget veludviklet åndeligt sprog, og jeg har aldrig tidligere taget ord som Kristus og Helligånd i min mund og sagt det højt! Det har været både pinligt, højtideligt, grænseoverskridende og befriende... For mig er der ikke en bedre måde at forstå mig selv på end at høre min egen stemme sige det, jeg har på hjerte. I vores dannelsesgruppe og i

kirkerummet har rammerne for denne udvikling været perfekt."

Der er nu igangsat 11 åndelige dannelsesgrupper, her iblandt en præstegruppe, med fokus på ovenstående bog. Når de to år er gået, forsætter vi med Lene Højholts anden bog: "At blive menneske – meditativ fordybelse i den bibelske urfortælling" (Borgen, 2011)

Spændende kursusaftener og 2 dages kursus

I kirken i Esbjerg tilbyder jeg hver sæson fem kursusaftener ud fra forskellige emner:

Kristuskranzen, De 7 pilgrimsord, Mindfulness og christfulness, faste – ganske enkelt (i kirkens fastetid), Åbent hjerte-åbent sind (inspiration v/ Thomas Keating) og "Selvværd – gaven at blive dig selv" (inspiration v/ Ben Alex' forfatterskab). Her deltager mennesker, vi ellers ikke ser i kirken, især kvinder, som har en længsel efter "en åndelig madpakke", som én sagde.

Det årlige højdepunkt i kirken er "Spirituel praksis" over 2 dage med kendte gæstelærere udefra, og hvor jeg også selv medvirker. Det har bl.a. været: Peter Bastian, Lars Muhl, Denko John Mortensen, Philip Neess, Lene Højholt og Elizabeth Knox-Seith. Af hensyn til pladsen sætter vi grænsen ved 120 deltagere.

Der er brug for åndelig føde og samtaler!

Jeg har også lige været af sted med en gruppe på retræte på "Ådalen", et nyt tværkirkeligt retrætested ved Randers. Denne gang er emnet: "Til hvilens vande". Nogle af deltagerne har også allerede meldt sig til næste års 5 dages retræte på et kloster i Nordtyskland, og én skriver: "Jeg har sådan brug for åndelige føde, fællesskabet i stilheden og tid til Gud og mig!"

I december deltager jeg i en "Livsstils- og Alternativ Messe – med et touch af jul" på Skærbæk Kursuscenter i Ribe Stift. Sidste år blev jeg inviteret til at deltage på en Helsemesse på Gram Slot. Her blev jeg budt hjertelig velkommen med ordene: "Hvor er det dejligt, at folkekirken også er her!" Det blev til meningsfyldte samtaler om tro og tvivl og om det at være menneske. ■

Kirke midt i mobilitet og mangfoldighed

Jeg har været præst i Den norske kirke i tyve år, ti af dem i bydelen Gamle Oslo. Et område, hvor mangfoldigheden, farverne, ”driv’et”, sårbarheden, kontrasterne og gennemstrømningen – kort sagt mulighederne og udfordringerne – er større end de fleste andre steder. Oslo er langt mindre end København, men langt større end andre norske byer. Gamle Oslo har over flere årtier været et af de mest

Gennem at se min egen tro og tradition mere udefra og de andres mere indefra, bliver jeg både mere åben for det, de andre kan berige mig med, og mere bevidst om, hvad der er dyrebart og umisteligt af mit eget. På et torv fyldt af forskellige stemmer må vi desuden tale tydeligt for at blive hørt.

flerkulturelle og multireligiøse områder i hele Norge, og den gennemsnitlige tid, man bor i området, er blandt de korteste, vi har. Da jeg begyndte at arbejde i Grønland Kirke i 2003 havde vi tre store og et ukendt antal små uregistrerede moskeer i nabolaget. Den gennemsnitlige tid, man bor i bydelen, var vistnok tre år, og den forventede levealder var den laveste i Oslo. 33 % af befolkningen havde minoritetsbaggrund, hovedsageligt fra lande i Asien,

Afrika og Latinamerika. Som kirke havde vi få vielser og begravelser og meget sjælesorg. Halvdelen af sognets dåbsbørn blev døbt udenfor sognet. Vi havde 0-4 konfirmander om året, og barne- og ungdomsklub med næsten udelukkende muslimske deltagere. Vi begyndte at gå som ”natteravne” sammen med en nabomoskè; desuden havde vi jævnlige dialogmøder med samtaler og mad, årlig religionsdialog-damehyttetur, og moskè- og julekrybbe-peberkageværksted hver advent. Det var en anderledes kirkehverdag end mange andre i Den norske kirke.

Jeg har oplevet, at denne kontekst har skærpet min refleksion omkring, hvad det er at være kirke, folkekirke og præst - midt i mobilitet og mangfoldighed. Konteksten har givet mig andre spørgsmål, andre erfaringer, andre udfordringer, andre relationer, end de sammenhænge, hvor jeg tidligere har været konfirmand- og ungdomsleder og præst. Gud i storbyen – hvad er bykirkens muligheder og udfordringer?

Gud i byen

Bibelen giver forskellige billeder af byen. Eden var ingen by, men en have – og Babel, Sodoma, Gomorra og Ni-neve gav ”byen” som sådan et dårligt rygte. Samtidig blev vældig meget af nyskabelsen, kulturen, troskulten og

traditionerne efterhånden knyttet til byen. Jesus gik både i landsbyer og i byen, og billederne af himmelen rummer både himmelbyen med gader af guld, og gæstebuddet på toppen af det hellige bjerg langt fra asfalten. Så Bibels omtale af byen er ikke entydig.

Jeg tror, at den treenige Gud er over alt, hele tiden – som Gud Fader, Jesus Kristus og Hellig Ånd, som skaber, befrier og livgiver. Helt nær – i mit eget åndedrag, i hver ny dag og nat, i menneskene og naturen omkring mig. Og jeg ser Gud over alt i Oslo – midt i glæden og sorgen, skønheden og skidtet, det travle og det langsomme. Der findes mange spor af Gud i byen, men de kræver ofte et urbant folkekirkeberedskab at se og tolke.

Jeg er storbydiscipel. Jeg elsker byen. Naturen giver sine helt egne oplevelser af Guds storhed, skønhed og mangfoldighed, og af menneskets plads i skaberværket. Men det gør byen faktisk også. Bare på lidt andre måder. Jeg elsker min by. Jeg elsker Oslo – coole, kedelige, skønne, grimme, mangfoldige, store Oslo. Men

Fortsættes næste side ►

Fotos: Charlotte Lydholm

Billeder fra inspirationsdagene i uKirke. Læs mere på næste side.

hvilke muligheder og udfordringer er typiske for bykirken; midt i mobilitet og mangfoldighed?

Udfordringer og muligheder

Ganske mange i dag vil sige, at folkekirken er i krise. Andre vil trække opgivende på skuldrene af pessimisterne. Jeg tænker, at vi må tage en krævende situation alvorligt, uden at tale os selv ned. Det kinesiske ord for krise består vistnok af to tegn, hvor det ene betyder "fare" og det andet "ny mulighed". Min erfaring er, at udfordringer og muligheder ofte er to sider af samme sag, og at vi ikke kan komme af med det ene uden at miste det andet. At det handler om at få det bedste ud af de rammer, ressourcer og forudsætninger, der er. I den urbane folkekirke præges de i høj grad af mangfoldighed og mobilitet. I vort uformelle skandinaviske netværk af kirkelige praktikere i denne kontekst, har vi valgt at kalde det M&M - for Mangfoldighed og Mobilitet - med ord som lægger vægt på det velsmagende og farverige i det.

Mobiliteten på godt og ondt

Mobiliteten gør meget med os på godt og ondt. Det er vanskeligt at opbygge stabile fællesskaber med en gennemsnitlig tid på tre år, hvor de bor der. Menighedsrådet må stadig have suppleringsvalg midtvejs i fireårsperioden, hvor flere af rådsmedlemmerne er stoppet på grund af flytning. Opfølgning af mindre aktive kirkemedlemmer bliver vanskeligere, fordi de, som er kommet til dåb, allerede er flyttet, når vi inviterer til 2 års eller 4 årsfest. Mange rejser hjem eller til et andet sted ved de anledninger som bryllup, begravelse og jul, hvor de ellers ville være kommet i kirken hos os. Ved lokale bryllupper og begravelser kom-

mer flertallet af familie og venner ofte fra andre steder i byen og landet. Det tager meget tid og mange ressourcer at følge op på frivillige, både på det visionære, teologiske og praktiske plan. Både fordi de skiftes ud, og fordi mange af dem ikke er bekendt med hverken nærmiljøet eller menigheden fra tidligere, eller hvad det indebærer at være en åben og tydelig folkekirke i en sådan kontekst. Vi er som en sømandskirke uden sø (selv om vi har kystlinje) – ambitionen må være at skabe gode møder og erfaringer med Gud og mennesker her og nu, som gør tærsklen lavere til kirkeligt engagement, der hvor folk flytter til.

Samtidig er det fantastisk at se, hvor mange der faktisk involverer sig i sin lokale kirke og sit nærmiljø, selv om man ved, at man ikke skal bo der så længe. Og det giver et stort rum for nytænkning og kreativitet – jeg hører sjældent "sådan gør vi det ikke hos os!", for de færreste ved, hvordan man har gjort det før. Der findes færre faste frivillige, men dermed er vi også nødt til at være mere afhængige af ad hoc-frivillighed – noget som kan forløse andre ressourcer end i mere stabile miljøer. Desuden har jeg som præst mere tid til sjælesorg og diakonale projekter, fordi de kirkelige handlinger er mindre altopslugende. Også positivt tvinges jeg som præst og vi som menighed til at optimere vores synlighed og tilgængelighed, fordi den ikke kommer af sig selv, når sognets indbyggere udskiftes hvert tredje år.

Byen sætter alt på spidsen

Mangfoldighed oplever jeg nok i endnu større grad mere positivt end negativt. Det inspirerer os til at skærpe

både vores åbenhed og tydelighed, teologisk, socialt og kommunikationsmæssigt. Hvis vi tager vores folkekirkelige kontaktflade alvorligt, tvinger den urbane mangfoldighed (og for så vidt også mobiliteten) os til at rumme et større spænd af subkulturer, tilnærmelser til tro, livssituationer, end vi måske ellers ville lade os præge af. Som (stor) minoritet bliver vi mere sårbare end i et mere homogent folkekirkepræget lokalsamfund, og det kan gøre os mere ydmyge og mere afhængige af at bygge gode og spændende alliancer. Kirken tages ikke for givet, vi må stadig legitimere os selv med det, vi siger og gør. Vi får andre impulser, spørgsmål, relationer og udfordringer, end vi ellers ville gjort, og kan vokse og modnes på det. Samtidig er min erfaring, at denne åbenhed må og kan kombineres med tydelighed. Min erfaring med at være aktiv i for eksempel lokal religionsdialog har været, at både åbenheden og tydeligheden øges. Gennem at se min egen tro og tradition mere udefra og de andres mere indefra, bliver jeg både mere åben for det, de andre kan berige mig med, og mere bevidst om, hvad der er dyrebart og umisteligt af mit eget. På et torv fyldt af forskellige stemmer må vi desuden tale tydeligt for at blive hørt.

Byen sætter alt på spidsen. En af mine opgaver som præst og os som kirke er at lede efter, tolke og formidle, netop hvordan vi ser Gud i byen i dag. Og lyse Velsignelsen over alt det, vi ser: Herren velsigne dig og bevare dig. Herren lade sit ansigt lyse over dig og være dig nådig. Herren løfte sit åsyn på dig og give dig fred. ■

Nyt fra Kirkefondet

Inspirationsdage om kirke i mangfoldighed og bevægelse

Hvordan kan man skabe fællesskab som kirke, når sognet er præget af etnisk, religiøs og subkulturel mangfoldighed, og når folk flytter så hurtigt, at de knap nok opdager, at der ligger en kirke rundt om hjørnet? Det samledes 30 'reflekterende praktikere' fra byer i Danmark, Norge og Sverige om 28.-29. oktober. Inspirationsdagene foregik i uKirke på Vesterbro med Kirkefondet som værter i samarbejde med Sabine Kleinbeck fra Vesterbro

Sogn og Sunniva Gylver fra Menighetsfakultetet i Oslo. Det er den tredje samling af sin slags og den første i Danmark.

Tanken var at samle folk, der står med hænderne i de udfordringer og muligheder, som en sådan sognevirkelighed skaber. Hver især bærer de rundt på en masse viden og erfaringer, der er værdifulde for andre. Derfor bestod programmet blandt andet af 9 gange seks minutters indspark fra personer, der hver især har gjort sig erfaringer på et særligt område. Der blev blandt meget andet berettet om 'Dialogdamer' i Oslo, hvor kristne, muslimske og ikketroende kvinder mødes, og om 'Bellahøjmissen', hvor forskellige musikere og kirkegængere inddrages aktivt i at udforme gudstjenesten søndag formiddag. Der blev talt om kreative grupper for børn med flygtningebaggrund i Nörköping i Sverige og 'drop-in-dåb og drive-in-vielser' i Trondhjem. Derefter inddelte man sig i samtalegrupper baseret på, hvilke temaer man er optaget af.

Deltagerne blev opfordret til at skrive spørgsmål ned, som de er optaget af, og gå rundt og få input til udfordringen fra de andre deltagere i en faciliteret proces, og senere blev de sat i grupper for at udvikle nye tiltag på baggrund af den viden, man havde fået, og de idéer, der var opstået undervejs. Der blev blandt andet udviklet ideer til at møde og interviewe folk på gaden med en kaffevogn, og til at male kirkebænke, give dem navne som 'hvilebænk' eller 'samtalebænk' og sætte dem rundt omkring i byen som en måde at åbne kirkens rum på.

Der var også indslag udefra med bl.a. Medborgerne.dk og en flygtning. Arrangørerne bød ind med viden fra de seneste undersøgelser om holdninger, tro og kendskab til kirke på Vesterbro, samt teologiske refleksioner over, hvad det vil sige at være kirke i "migration og mangfold" (M&M), som det kaldes på norsk. Alt i alt blev det to mættede dage med god inspiration på kryds og tværs. Der holdes inspirationsdage igen i 2017. Tid og sted er endnu ikke afklaret.

Kirkefondet har brug for din hjælp!

Kirkefondet er berettiget til at modtage gaver til Kirkefondets arbejde med skattefradrag for giveren. For at være sikre på, at Kirkefondet kan beholde denne ret til skattefradrag, skal vi have 100 givere hvert år, som hver har givet mindst kr. 200 som en personlig gave til Kirkefondets arbejde for liv og vækst.

Vi håber derfor, at I vil være med til at støtte Kirkefondets arbejde med mindst kr. 200, så vi kan nå op på de 100 givere i 2016. Beløbet kan indbetales konto 2191-8541701207. Giv os sammen med indbetalingen dit navn, adresse og cpr.nr. Hvis du indbetaler 250 kr. eller derover, vil du som bidragsyder modtage "Kirken i dag" gratis. På forhånd tak for hjælpen!

Mulighed for støtte

Kirkefondet administrerer fonden "Pedersen Bøeghs fond", hvor der er mulighed for at søge om støtte. Støtten gives bl.a. med henblik på nedbringelse af husleje til trængende personer, så hvis I kender til nogle folk, f.eks. gerne unge frivillige hjælpere i kirken, giv-et-år medarbejdere eller lignende, så kan menighedsrådet indstille dem til støtte.

Kun personer, der anbefales af et menighedsråd kan komme i betragtning til at modtage støtte. Skriv en kort, begrundet ansøgning og send den til Kirkefondet, Peter Bangs Vej 1, 2000 Frederiksberg eller til kirkefondet@kirkefondet.dk. Mærk ansøgningen "Pedersen Bøeghs Fond". Vi behandler ansøgninger løbende.

Tema for næste nummer af *Kirken i dag*:

I menighedsrådet – og hvad så?

Kirken *i* dag

Om at være menneske

- et spil, der skaber samtaler om vigtige livsspørgsmål

”Om at være menneske” er udviklet for at skabe samtaler om vigtige livsspørgsmål, herunder også tro.

Spillet består af en terning og 108 spørgsmål fordelt på 6 kategorier af kort: Tro, Håb, Kærlighed, Fødsel, Liv og Død. Spillet spilles i grupper med 2-5 personer.

Spillet kan anvendes i både kirkelige og ikke kirkelige sammenhænge. Kirker kan bruge spillet til åbne spilleaftener, samtaleforløb i mindre grupper, til konfirmander og konfirmandforældre, i menighedsrådet, som gave til brudepar og i andre sammenhænge med behov for gode samtaler om store spørgsmål. Der medfølger en vejledning med gode råd til spillelederen.

Spillet er udviklet af Lise Damkjær, der er civilingeniør, coach og proceskonsulent og medlem af menighedsrådet ved Valby Søndre Sogn i København.

”Det kan være svært at komme i gang med at tale sammen om det, der er tæt på, men spillet fungerede nærmest som en kickstarter, så inden vi så os om, var vi midt i en personlig samtale”, Inge Lise Pedersen, menighedsrådsformand i Lindevang Sogn på Frederiksberg

Spil inkl. terning - 350 kr. inkl. moms
Ekstra terning og spilleregler – kr. 25,-

Læs mere på www.kirkefondet.dk